

kjarninn

21. útgáfa – 9. janúar 2014 – vika 2

VAXANDI VOPNABÚR

Íslendingar eiga tugþúsundir skotvopna. Byssueign er almenn í undirheimunum.

+ AFHJÚPUN: HVERJIR EIGA SMÁLÁNAFYRIRTÆKIN?

+ BANKARNIR LIFANDI DAUÐIR ÁRI FYRIR FALL ÞEIRRA

+ ÓVEÐURSSKÝ Á LOFTI Í KVIKMYNDA-GEIRANUM

+ DÓRI DNA SENDIR LANDANUM TÓNINN

KÍNA

Fjölgun í millistéttinni í Kína er að draga heimsvagninn í efnahagsmálum

BANKAMÁL

Ný hrubók: Bankarnir dánir löngu áður en þeir féllu

LÍFSSTÍLL

Er í lagi að borða kanil?

Óttast hrun í kvikmyndageiranum

Lilja Ósk Snorradóttir, framkvæmdastjóri Pegasus, er viðmælandi vikunnar

Spennandi kosningar fram undan

Kjarninn tók saman topp 5 lista yfir sveitarfélög þar sem vænta má mikilla pólitískra tíðinda

Tíminn líður hratt á gervihnattaöld

Stefán Eiríksson lögreglustjóri skrifar um fjölmiðlun

Val um hvar konur fæða barn sitt

Valið er heimildarmynd um heima-fæðingar, kvenfrelsi og mannréttindi eftir Dögg Mósedóttur

Við sjáum um þitt
tölvukerfi – 24/7

Snjallari lausnir & betri þjónusta

Við sjáum um hýsingu og rekstur á tölvukerfi þíns fyrirtækis
og veitum betri þjónustu allan sólarhringinn, allt árið um kring.

Vertu með
Alt undir Ctrl

Þeir sem ekki má refsa

Þórður Snær Júlíusson skrifar um dóma í efnahagsbrotamálum

Í desember féllu þyngstu dómur sem fallið hafa vegna efnahagsbrota í Íslandssögunni. Fjórir menn voru dæmdir í þriggja til fimm og hálfis árs fangelsi í Al Thani-málinu fyrir umboðssvik og markaðs-misnotkun. Málið á enn eftir að fara fyrir Hæstarétt og því liggur endanleg niðurstaða ekki fyrir.

Viðbrögð við dómnum voru eftir bókinni. Þingmaður steig fram á ritvöllinn klukkutíma eftir að dómurinn féll og sagði dóminn rangan. Hann sagðist aldrei ætla að starfa í banka. Góð laun bankamanna væru ekki áhættunnar virði. Vel þekktur lögmaður, og verjandi annars bankastjóra, fylgdi í kjölfarið og sagði að sá eini sem hefði tapað peningum í málinu væri arabískur sjeikinn sem varð miðpunktur fléttunnar. Aðrir hafa látið í sér heyra og bent á að hlut-hafar bankans hafi tapað öllu sínu í íslensku bönkunum og þar með sé gjald goldið fyrir athæfi bankamanna. Algengasta gagnrýnin á þessar ætluðu nornaveiðar felst þó

í vangaveltum um hvað valdi því að önnur ríki séu ekki að rannsaka og ákæra bankamennina sína.

Ákæra og rannsaka víst

Önnur ríki eru þó að gera það. Bankamenn hafa verið rannsakaðir, ákærðir og meira að segja dæmdir víða um heim. Slíkt hefur átt sér stað í Bandaríkjunum, Danmörku, Írlandi, Brasilíu, Ítalíu, Sviss, Frakklandi, Bretlandi og Þýskalandi svo fáein lönd séu nefnd.

Munurinn á Íslandi og umheiminum felst fyrst og síðast í því að hér fóru bankarnir á hausinn. Og stærstu

viðskiptavinir þeirra fóru á hausinn. Og tóku efnahagskerfið með sér. Í kjölfarið var ákveðið að skipa rannsóknarnefnd og saksóknaraembætti sem hefðu aðgang að frumgögnum bankakerfisins án þess að þurfa til þess dómsúrskurð. Á sama tíma voru sett á fót rannsóknarteymi innan hvers fallins banka til að fínkemma allar aðgerðir og ákvarðanir stjórnenda og starfsmanna í þeirri von að hægt væri að ógilda þær og sækja aukið fé fyrir kröfuhafa, sem þegar höfðu tapað nokkrum landsframleiðslum á lánum til íslensku bankanna.

Þessar aðstæður gera það að verkum að mun auðveldara er að greina meint lögbrot

sem engum hafði dottið í hug að hnarrreistir og stroknir menn hefðu getað framið. Að því leytinu til er Ísland einstakt.

Annars staðar í heiminum var gjaldþrota bönkum haldið lifandi. Það var talið óhugsandi að leyfa þeim að falla. Í Bandaríkjunum hefur verið valin sú leið að sekta þá harkalega. Og þeir hafa samþykkt að borga. Þar eru það hagsmunir eigenda að hugsanleg lögbrot sem framin voru komi ekki til rannsóknar og að stjórnendur sæti ekki ábyrgð.

Fjártjón ekki forsenda glæps

Í Al Thani-dómnum kemur fram að ekki sé nauðsynlegt að

„Munurinn á Íslandi og umheiminum felst fyrst og síðast í því að hér fóru bankarnir á hausinn. Og stærstu viðskiptavinir þeirra fóru á hausinn. Og tóku efnahagskerfið með sér.“

valda fjártjóni til að brjóta lög. Það sé nóg að valda fjártjónshættu. Nú virðist þó frekar ljóst að íslensk fjármálafyrirtæki hafi valdið alls kyns tjóni á íslensku samfélagi. Flestir hafa lifað það tjón undanfarin ár og því er óþarfi að tíunda hvert það er. Auk þess varð augljóst beint fjártjón af fléttunni. Þess utan myndum við aldrei halda því fram að vopnaður bankaræningi sem ætlaði sér að ræna banka, en væri yfirbugaður í anddyrinu, væri ekki að brjóta lög vegna þess að hann hefði ekki náð að ræna neinu og hefði þar með ekki valdið fjártjóni.

Það væri auðveldara að skilja gagnrýni á „nornaveiðarnar“ ef saksóknarar væru ekki að ná sakfellingum í þeim málum sem rata fyrir dómstóla. Í hrunmálunum hefur niðurstaðan hins vegar verið mjög skýr. Þar er sakfellt.

Raunar er það svo í íslensku réttarkerfi að mál fara sjaldnast fyrir dómstóla ef líkur á sakfellingu þykja litlar. Í gagnarannsókn sem Páll Hilmarsson framkvæmdi í fyrra á tæplega 4.700 dómum í héraði kom í ljós að sakfellt var í 94

prósentum mála. Á árinu 2012 var dómum í alls 78 sakamálum áfrýjað til Hæstaréttar.

77 prósent þeirra voru staðfest eða breytt að einhverju leyti, meðal annars með því að breyta refsingum, án þess að vera snúíð. Um 14 prósentum þeirra var breytt að verulegu leyti eða snúíð og níu prósentum var vísað frá eða þau ómerkt.

Að segja sig úr lögum

Flestir eru vanir því að glæpamenn séu ógæfumenn. Fólk sem hefur „lent í lífinu“ og framkvæmir misgjörðir sínar vegna van-

stillingu eða ömurleika aðstæðna sinna. Þessi tegund glæpamanna gerir sér grein fyrir því að gjörðir hennar eru rangar og að þær muni hafa afleiðingar gagnvart lögum ef til þeirra sést.

Hvítflibbaafbrotamenn eru hins vegar margir hverjir (þó alls ekki allir) klárir, vel máli farnir (þó alls ekki allir), vel

„Ef við göngumst við þeirri skoðun að gjörðir fjármálanna lúti einvörðungu valdi hluthafa þeirra leyfum við þeim að segja sig úr lögum við aðra menn.“

klæddir (þó alls ekki allir) og koma flestir ágætlega fyrir (þó alls ekki allir). Þeir hafa ekki „lent í lífinu“. Og þeir gera sér alls ekki grein fyrir því að gjörðir þeirra geta verið rangar. Þeir ganga raunar út frá því að svo sé ekki. Enda sé óhugsandi að menn eins og þeir geti farið í fangelsi. Ábyrgð þeirra er ekki gagnvart lögum almúgans heldur hluthöfum bankans. Þótt athafnir þeirra hafi valdið öllu samfélaginu skaða og leitt til hruns heils efnahagskerfis bifast þessi skoðun ekki.

Ef við göngumst við þeirri skoðun að gjörðir fjármálamanna lúti einvörðungu valdi hluthafa þeirra leyfum við þeim að segja sig úr lögum við aðra menn. Slíkt væri óráð. Þess vegna er það nauðsynlegt að dómstólar taki afstöðu til þess hvað sé lögbrot og hvað sé það ekki. Sama hvaða skoðun fólk hefur á niðurstöðunni, hvort sem hún er sýkna eða sekt, þá er hún endanleg. Og við hana verðum við öll að setta okkur.

Smálánablokk eignast Innkasso

Slóvaki og kýpverskt félag eiga
smálánageirann á Íslandi, sem
malar gull

Starfsemi smálánafyrirtækja á Íslandi hefur líkast til ekki farið framhjá neinum. Fyrirtækin hafa boðið upp á lán upp á nokkra tugi þúsunda króna gegn því að lántakendur greiði allt að nokkur hundruð prósent af lánsupphæðinni í vaxtakostnað. Ný lög um neytendalán, sem tóku gildi í nóvember í fyrra, áttu að koma böndum á þessa starfsemi. Það virðist hafa mistekist, enda fundu fyrirtækin, sem eru alls fimm talsins hérlendis, leiðir til að tryggja að kostnaður lántaka lækkar ekkert vilji þeir fá smálánin afhent nánast samstundis.

Það er ekki bara lánastarfsemin sjálf sem er ógagnsæ. Eignarhald fyrirtækjanna fimm hefur líka verið það, en það teygir sig í öllum tilfellum út fyrir landsteinana. Og þetta er mjög ábatasamur rekstur. Samkvæmt ársreikningi 1909 ehf. og Múla ehf., einu smálánafyrirtækjunum sem skilað hafa ársreikningi fyrir árið 2012, var samanlagður hagnaður þeirra hátt í 130 milljónir króna á því ári.

Í desember síðastliðnum keypti síðan önnur þeirra smálánablokka sem starfa á Íslandi innheimtufyrirtækið Inkasso, sem hefur meðal annars tekið að sér að innheimta smálánaskuldarnar.

Tvær blokkir eiga öll fyrirtækin

Smálánaheimurinn skiptist í tvær blokkir. Annars vegar eru fyrirtækin Kredia og Smálán. Þau eru bæði í skráð í eigu Leifs Alexanders Haraldssonar. Samkvæmt upplýsingum Kjarnans er endanlegur eigandi félaganna hins vegar fjárfestir frá Slóvakíu sem heitir Mario Megela.

Megela þessi á hlut í félagi sem heitir DCG ehf. Leifur er hins vegar skráður 100 prósentu eigandi þess félags í íslensku fyrirtækjaskránni, en hann er auk þess forstjóri DCG. Fyrirtækið er með víðtæka starfsemi á Íslandi og í Tékklandi. Fyrir utan íslensku smálánafyrirtækin tvö á DCG meðal annars Kredia.cz, smálánafyrirtæki í Tékklandi, Hópkaup, Heimkaup og SpotOn, íslenskt hugbúnaðarfyrirtæki sem starfar á auglýsingamarkaði og býður upp á sambærilega þjónustu og Google Ads.

Keyptu Inkasso í desember

Í desember síðastliðnum keypti DCG síðan innheimtu-fyrirtækið Inkasso, sem hefur meðal annars séð um innheimtu fyrir smálánastarfsemi, af Íslensku lögfræðistofunni sem hafði átt fyrirtækið í um þrjú ár. Haukur Örn Birgisson, einn eigenda Íslensku lögfræðistofunnar, hefur starfað sem lögmaður Kredia og Útlána, samtaka smálánafyrirtækja. Haukur staðfesti söluna í samtali við Kjarnann og sagðist ekki lengur vera lögmaður Útlána. Starfsemi þeirra samtaka væri í reynd engin lengur. Hann vildi ekki gefa upp kaupverðið á Inkasso.

Inkasso hefur vaxið hratt síðan félagið var stofnað. Árið 2012 hagnaðist félagið um 22,6 milljónir króna og eignir þess fjórfölduðust á milli ára, og voru 153 milljónir króna.

Með kaupunum er DCG orðið eigandi að smálánafyrirtækjum sem lána fé og innheimtufyrirtækinu sem

rukkar inn fyrir þau þegar lán-takar borga ekki. Þá leggjast ýmis innheimtugjöld við og því mun DCG í raun hagnast á því ef viðskiptavinir Kredía og Smálána borga ekki á réttum tíma.

„Smálánaheimurinn skiptist í tvær blokkir. Annars vegar eru fyrirtækin Kredia og Smálán. Þau eru bæði í skráð í eigu Leifs Alexanders Haraldssonar. Samkvæmt upplýsingum Kjarnans er endanlegur eigandi félaganna hins vegar fjárfestir frá Slóvakíu sem heitir Mario Megela.“

Ekki upplýst um endanlega eigendur

Hin blokkin á íslenska smálánamarkaðnum er samansett af þremur fyrirtækjum: Hraðpeningum, 1909 og Múla. Þau eru öll í eigu félags sem skráð er á Kýpur og heitir Jumdon Finance Ltd. Forsvarsmáður og framkvæmdastjóri félaganna á Íslandi er Óskar Þorgils Stefánsson. Þegar Kjarninn setti sig í samband við Óskar og óskaði eftir upplýsingum um endanlega eigendur Jumdon Finance sagðist hann þurfa að senda fyrirspurn á stjórnarmenn félagsins á Kýpur vegna málsins. Þrátt fyrir ítrekaðar tilraunir til að fá Óskar til að svara spurningunni um eignarhaldið fékkst slíkt ekki áður en Kjarninn kom út.

KOMA EKKI BÖNDUM YFIR SMÁLÁNASTARFSEMI

Ný lög um neytendalán, sem samþykkt voru fyrr á þessu ári og tóku gildi 1. nóvember síðastliðinn, áttu meðal annars að takmarka starfsemi smálánafyrirtækja. Samkvæmt nýju lögnum átti að verða hámark á vöxtum og kostnað. Svokallaður árlegur hlutfallskostnaður mátti ekki fara yfir 50 prósent, en hann hafði fram af því farið í allt að 600 prósent.

Tilgangur laganna hefur ekki skilað sér, enda bjóða

öll smálánafyrirtækin nú upp á tvær leiðir til að taka lán. Önnur gerir það að verkum að lántaki þurfi að bíða í átta daga eftir að fá lánið. Við slíka lántöku er kostnaðurinn innan við 50 prósent markað. Hin leiðin, sem býður upp á að fá lánin afgreidd nánast samstundis, kallast flýtiþjónusta. Innifalið í henni er skyndigreiddslumat gegn háum greiðslum sem skilar því að smálánin eru jafn dýr neytendum og þau voru áður.

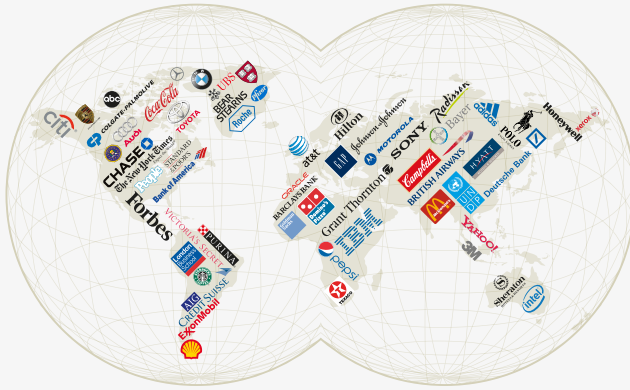
Strax og svar berst mun það verða birt á vefsíðu Kjarnans, www.kjarninn.is.

Kjarninn leitaði líka eftir því hjá Fjármálaeftirlitinu, sem annast eftirlit með þeim lögum sem smálánafyrirtæki starfa eftir, hvort það byggir yfir upplýsingum um hverjir væru endanlegir eigendur Hraðpeninga, Múla og 1909. Í svari frá eftirlitinu kemur fram að það búi ekki yfir slíkum upplýsingum. Kjarninn setti sig líka í samband við Fyrirtækjaskrá Ríkisskattstjóra í sömu erindagjörðum. Þar fengust sömu svör: stofnunin býr ekki yfir upplýsingum um eigendur fyrirtækjanna. Því er staðan sú að á íslenskum neytendamarkaði eru starfandi þrjú lánafyrirtæki sem enginn, utan þeirra sem stýra því, veit hver á.

Góður hagnaður

Rekstur þessara þriggja smálánafyrirtækja er hins vegar að skila eiganda kypverska félagsins góðri arðsemi. 1909 ehf. skilaði ársreikningi hinn 18. desember síðastliðinn. Þar kemur fram að félagið hagnaðist um 60,8 milljónir króna á árinu 2012, sem var það fyrsta sem 1909 var starfandi. Tveimur dögum síðar skilaði Múla, sem Hraðpeningaveldið eignaðist sumarið 2012, 64,3 milljóna króna hagnaði. Hraðpeningar, elsta félagið í samstæðunni, hefur ekki skilað ársreikningi fyrir árið 2012. Árið 2011 nam hagnaður þess hins vegar 34,8 milljónir króna og árið áður hafði félagið hagnast um 14,9 milljónir króna.

Þrjár leiðir til forystu

STJÓRNENDANÁMSKEIÐ

Ókeypis 60 mínútna kynning

Þjálfun í kynningum

Námskeið í faglegri framkomu og flutningi áhrifaríkra kynninga. Lögð er áhersla á kraftmiklar, hnitmiðaðar kynningar og kynningartækni. Ætlað þeim sem hafa reyntslu af því að halda kynningar eða ræður og vilja bæta sig.

Föstudaginn 17. janúar kl. 8.00-9.30

Stjórnenda-þjálfun

Lögð er áhersla á að hjálpa stjórnendum og sérfræðingum að skerpa á kunnáttu sinni og bæta frammistöðu. Mikilvægt er fyrir stjórnendur að byggja upp traust, samvinnu og góð samskipti.

Fimmtudaginn 16. janúar kl. 8:00-9:30

Sölunámskeið

Dale Carnegie sölunámskeið sem er sérstíðið að helstu sölumarkmiðum fyrirtækisins. Lögð er áhersla á sölu og sölutækni. Námskeiðið veitir hagnýta þekkingu þar sem reyntslumiklir þjálfarar og fagmenn gefa innsýn í sölumennsku nútímans.

Miðvikudaginn 15. janúar kl. 8:00-9:30

Smelltu hér og skráðu þig

Bankarnir lifandi dauðir frá ágúst 2007

Ný bók um bankahrunið dregur fram í dagsljósið hvernig
bankarnir voru keyrðir fram af bjargbrúninni

 CLEARCHANNEL

01/04 **kjarninn** BANKAMÁL

More O Ferrall

BR 509

P

ó að íslensku bankarnir þrír, Kaupþing, Glitnir og Landsbankinn, hafi formlega fallið í október 2008 og Fjármálaeftirlitið tekið yfir starfsemi þeirra voru vandamálin tekin að hrannast upp rúmlega ári fyrr og þeir teknir að falla saman strax í ágúst mánuði 2007. Þá lokuðust endurfjármögnunarmöguleikar í erlendri mynt fyrir bankana og þeir fóru að sækja sér fé utan millibankamarkaðar, í vasa almennings erlendis með innlánaöfnun og síðan eftir krókaleiðum frá seðlabönkum. Eftir að markaðir lokuðust stóð bankakerfið í reynd á brauðfótum, upplýsingar um það voru til staðar, stjórnendur bankanna gerðu sér grein fyrir því en eftirlitsstofnanir og stjórnvöld létu þetta fara framhjá sér, með alvarlegum afleiðingum fyrir almenning á Íslandi. Þetta er meðal þess sem kemur fram í nýrri bók Guðrúnar Johnsen

„Eftir að markaðir lokuðust stóð bankakerfið í reynd á brauðfótum, upplýsingar um það voru til staðar, stjórnendur bankanna gerðu sér grein fyrir því en eftirlitsstofnanir og stjórnvöld létu þetta fara framhjá sér.“

hagfræðings, *Bringing Down the Banking System – Lessons from Iceland*. Það er bandaríska bókaútgáfan Palgrave-McMillan sem gefur bókina út.

Nákvæm yfirferð

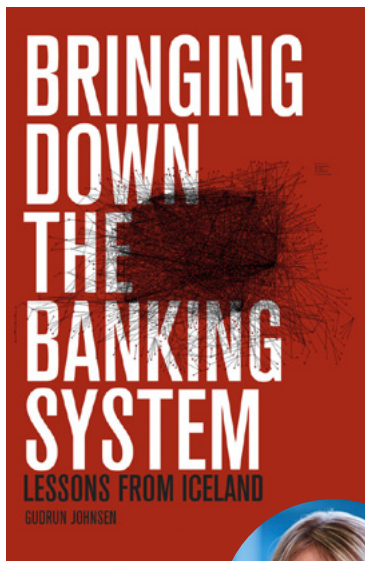
Í bókinni er farið nákvæmlega yfir þá atburði sem leiddu til þess að bankarnir féllu. Guðrún, sem situr meðal annars í stjórn Arion banka, kennir við Háskóla Íslands og starfaði fyrir Rannsóknarnefnd

Alþings, segir í bókinni að stjórnendur bankanna hafi byggt upp launakerfi sem byggðist að stærstu leyti á því að stjórnendur sjálfir fengju himinhá laun, þrátt fyrir að undirliggjandi starfsemi bankanna væri ekki á traustum grunni. Launahæstu tíu prósentin í bönkunum, það er æðstu stjórnendurnir, fengu á bilinu 30 til ríflega 50 prósent af öllum launakostnaði í sinn vasa, á árunum 2004 til og með 2008. Á árinu 2008 voru bónusgreiðslur hærri en árin á undan, þrátt fyrir að rekstur allra bankanna hafi verið kominn í uppnám vegna þess að millibankamarkaðir voru lokaðir.

Nauðsynlegt að fjalla um þessi mál á ensku

Fjallað er ítarlega um umfang fjármögnunar bankanna þar sem eigið hlutfé var tekið að veði fyrir lánunum. Samkvæmt upplýsingum sem fram koma í bókinni fjármögnuðu bankarnir á bilinu 25 til 50 prósent af eigin hlutfé á meðan hámarkið samkvæmt lögum var tíu prósent. Eigið fé bankanna var falskt af þessum sökum, miðað við það sem talið var. Að auki var umfang lánveitinga til eignarhaldsfélaga gríðarlegt en mörg þessara félaga fjárfestu í hlutabréfum, ekki síst í hlutfé bankanna. Þetta veikti fjárhag bankanna innan frá langtum umfram það sem talið var, en ekki var greint frá þessu umfangi fjármögnunar bankanna á eigin hlutfé í ársreikningum þeirra eða árshlutauppgjörum.

Guðrún segist sjálf vera að skrifa þessa bók meðal annars vegna þess að nauðsynlegt sé að fjalla um hrun íslensku bankanna með faglegum hætti á alþjóðlegu tungumáli. „Íslenska hrunið felur í sér mýmargan lærdóm fyrir aðrar þjóðir sem enn eru með vanþróuð bankakerfi, en líka fyrir þær sem hafa þróuð kerfi en hafa ekki skoðað til hlítar hvað mislukkaðist í þeirra eigin kerfum. Rannsóknin sem hér var gerð, og Alþingi stóð fyrir, er einstök í heiminum hvað varðar aðgengi að upplýsingum. Ísland er í raun eina þjóðin sem veit með vissu hvað brast í sínu bankakerfi og stjórnsýslu. Á því hefur útgefandinn áhuga og þeir umsagnar- aðilar sem hafa lesið bókina. Þeir sjá mikilvægi þess að sagan sé sögð víðar um heim á alþjóðatungumáli. Sú mynd sem blasti við okkur eftir hrunið sýnir, svo ekki verður um villst, veikleika sem finna má hjá öðrum þjóðum, þótt í mismiklum mæli sé. Ekkert af því sem gerðist hér á Íslandi í aðdraganda hrunsins var fundið upp á Íslandi, ef svo má segja, nema að fjármála- og lausafjareftirlit var með afbrigðum veikburða og því gekk þetta svona langt hér á landi, ólíkt því sem gerðist í öðrum þróuðum löndum Evrópu og Norður-Ameríku.“

Veikur grunnur

Íslenska bankakerfið þandist út á veikum grunni mikilla lána til eignarhaldsfélaga, segir í bók Guðrúnar Johnsen.

Gríðarleg lán

Íslensku bankarnir lánuðu mikið til eignarhaldsfélaga, sem síðan keyptu hlutafé í bönkunum. Þetta veikti bankakerfið mikið innan frá.

Hrósað í hástert

Margir virtustu hagfræðingar og fræðimenn Bandaríkjanna á sviði hagfræði og fjármála hrósa bók Guðrúnar í hástert. Þannig segir Franklin Allen, prófessor í fjármálum og hagfræði við Wharton-viðskiptaháskólann, sem er hluti af Háskólanum í Pennsylvaníu, að bókina sé „frábær“ greining á því hvað gerðist í nákvæmisatriðum. „Ísland var öfgafyllsta dæmið um bólu og hrun í alþjóðlegu fjármálakreppunni sem hófst 2007,“ segir jafnframt. Charles Enoch, framkvæmdastjóri fjármálamarkaða hjá Alþjóðagjaldeyrissjóðnum, segir bókina veita fágæta innsýn í íslenska hrunið. Bókina sé mikilvægt innlegg þegar kemur að því að skilja hvernig alþjóðlega fjármálakerfið virkaði á fyrsta áratug 21. aldarinnar.

Bókina kemur formlega út í dag og er fyrst um sinn til sölu á sérstöku forsöluverði hjá McMillan-útgáfunni, á 100 Bandaríkjadali eða ríflega ellefu þúsund krónur. Hún mun fást í Bóksölu stúdenta á mun lægra verði frá og með 16. janúar.

TOPP 5

Sviptingar í sveitarstjórnarmálum

Sveitarstjórnarkosningar fara fram hér á landi í vor. Allt útlit er fyrir harða og vonandi skemmtilega kosningabaráttu í aðdraganda kosninganna. Kjarninn hefur sett saman topp fimm lista yfir þau sveitarfélög þar sem ef til vill má vænta helstu pólitísku tíðindanna. Eða ekki.

Deildu með umheiminum

A man with short brown hair, glasses, and a beard is speaking at a podium. He is wearing a dark suit jacket over a white button-down shirt. His right hand is raised in a gesture. A microphone is positioned in front of him. The background is a plain, light-colored wall.

5 AKUREYRI

Stefnir í afhroð

Söguleg tíðindi urðu á Akureyri eftir sveitarstjórnarkosningarnar árið 2010. Þá náði L-listinn, listi fólksins, hreinum sex manna meirihluta í bæjarstórn Akureyrar, en slíkt hafði þá aldrei áður gerst í sögu bæjarins. Kjörtímabilið hefur hins vegar reynst L-listanum erfitt með tilheyrandi fylgishrapi. Samkvæmt skoðanakönnun Félagsvísindastofnunar Háskóla Íslands í lok nóvember var fylgið um 13,5 prósent en var 45 prósent í síðustu kosningum. Ef þetta yrðu niðurstöður kosninga fengi flokkurinn einungis einn kjörinn bæjarfulltrúa. Í sömu könnun mældist Sjálfstæðisflokkurinn með mesta fylgið, 20,7 prósent og þrjá menn kjörna.

4 REYKJANESBÆR

Áfram Árni

Sjálfstæðisflokkurinn vann yfirburðasigur í sveitarstjórnarkosningunum í Reykjaneshæ árið 2010, hlaut sjö bæjarfulltrúa af ellefu og hreinan meirihluta. Árni Sigfússon, oddviti Sjálfstæðisflokksins suður með sjó, hefur nú setið sem bæjarstjóri í Reykjaneshæ í bráðum þrjú kjörtímabil, allt frá árinu 2002. Sveitarfélagið hefur verið í miklum kröggum; þar hefur mesta atvinnuleysið mælst á landinu og stór verkefni eins og

álverið í Helguvík eru í algjörrri óvissu. Árni tilkynnti á dögnum að hann hygðist bjóða sig fram í komandi sveitarstjórnarkosningum. Í tilkynningu sagði hann slæmt þegar stjórnámálameinn þekktu ekki sinn vitjunartíma en hann hefði hins vegar enn fullt fram að færa. Fátt virðist geta komið í veg fyrir að Sjálfstæðisflokkurinn haldi enn um stjórnartaumana í Reykjaneshæ eftir vorið.

3 KÓPAVOGUR

Kanónur stíga til hliðar

Þau stórtíðindi bárust úr Kópavoginum í lok árs að Gunnar I. Birgisson, fyrrverandi bæjastjóri, ætlaði ekki að sækjast eftir sæti á lista Sjálfstæðisflokksins fyrir komandi sveitarstjórnarkosningar. Brotthvarf Gunnars markar tímamót, sem og brotthvarf Guðríðar Arnardóttur, oddvita Samfylkingarinnar í Kópavogi til nokkurra ára,

sem tilkynnti í nóvember að hún ætlaði líka að hætta í bæjarstjórn Kópavogs. Tvö minni framboð náðu mönnum inn í bæjarstjórn í síðustu sveitarstjórnarkosningum; Næstbesti flokkurinn og Y-listi Kópavogsbúa. Framtíð Næstbesta flokksins ræðst á næstu vikum, en mögulegt samstarf við Bjarta framtíð er í skoðun.

2 ÁRBORG

Meirihluti gæti fallið

Sviptingar í sveitarstjórn Árborgar gætu verið í aðsigi. Félagsvísindastofnun Háskóla Íslands gerði könnun á fylgi flokka í sveitarfélaginu fyrir Morgunblaðið í lok nóvember. Miðað við þær niðurstöður var meirihluti Sjálfstæðisflokksins fallinn, fengi um þriðjung atkvæða og fjóra menn kjörna, miðað við 50,1 prósentis fylgi í

kosningunum árið 2010 og fimm bæjarfulltrúa af níu. Í gær tilkynnti Eypór Arnalds, oddviti flokksins, að hann ætlaði ekki aftur fram. Miðað við könnunina í nóvember myndi Framsóknarflokkurinn bæta við sig manni, Samfylkingin tapa einum, VG halda sínum og Björt framtíð ná inn nýjum bæjarfulltrúa.

1 REYKJAVÍK

Lífið eftir Gnarr

Tilkynning Jóns Gnarr um að hann sæktist ekki eftir frekari frama í pólitík hleypti pólitíska landslaginu í höfuðborginni upp í loft. Besti flokkurinn var lagður niður í kjölfarið og endurreistur undir merkjum Bjartrar framtíðar, en samkvæmt nýlegum könnunum mælist Björt framtíð með álíka fylgi og kjölfylgi Besta flokksins. Þar á bæ munu menn reyna hvað þeir geta til að halda í fylgið. Gísli Marteinn Baldursson hætti hjá Sjálfstæðisflokknum, líka Þorbjörg Helga Vigfúsdóttir sem var hafnað rækilega í prófkjöri flokksins. Halldór Halldórsson, fyrrverandi bæjarstjóri á

Ísafirði og formaður Sambands íslenskra sveitarfélaga, kom, sá og sigraði í prófkjörinu og mun leiða Sjálfstæðisflokkinn í kosningunum. Framsóknarflokkurinn dustaði rykið af Óskari Bergssyni, fyrrverandi bæjarfulltrúa flokksins, ekkert fararsnið er á Sóleyju Tómasdóttur hjá Vinstri grænum og Dagur B. Eggertsson mun vafalítið leiða lista Samfylkingarinnar. Píratar ætla mögulega að blanda sér í baráttuna um borgarfulltrúasætin en það á eftir að koma í ljós. Spannandi slagur er fram undan í borginni, án þunga-vigtarmannsins Jóns Gnarr.

DOKKAN gerir mannauð fyrirtækisins verðmætari

Hlutverk Dokkunnar er að þjóna íslenskum fyrirtækjum með þekkingu sem byggð er á menntun, hugviti og reynslu.

Dokkan stuðlar að bestu mögulegu nálgunum við hvert einasta verkefni sem unnið er í fyrirtækinu.

Dokkan er þekking í áskrift!

Er þinn vinnustaður í áskrift?

Vígbúnir undirheimar

Íslendingar eiga tugþúsundir skotvopna og þeim fer fjölgandi.
Mörg þeirra eru í höndum glæpamanna.

LÖGREGLUMÁL

Jón Heiðar Gunnarsson
og Oddur Freyr
Porsteinssson

Byssumaður féll fyrir hendi lögreglunnar í fyrsta sinn á Íslandi í byrjun desembermánaðar. Maðurinn sem féll var ekki með byssuleyfi og ekki skráður fyrir byssunni sem hann skaut að lögreglu úr. Í kjölfar þessa atburðar hafa margar spurningar vaknað varðandi skotvopnaeign Íslendinga. Hversu mörg skráð skotvopn eru í umferð hér á landi? Til hvers eru óskráð vopn notuð og hvernig berast þau til landsins? Hvers vegna eru fá ofbeldisverk tengd skotvopnum hér á landi?

Ísland í fimmtánda sæti

Að mati Helga Gunnlaugssonar, afbrotufræðings og prófessors í félagsfræði við Háskóla Íslands, er skotvopnaeign Íslendinga frekar mikil í samanburði við aðrar þjóðir. „Tæplega þriðjungur Íslendinga á eða hefur aðgang að skotvopni, sem er ekki minna en við sjáum annars staðar í Evrópu,“ segir Helgi.

Ísland situr í 15. sæti á alþjóðlegum samanburðarlista þegar skotvopnaeign miðað við höfðatölu er skoðuð í alþjóðlegri rannsókn frá samtökunum Small Arms Survey. Þar kemur fram að Íslendingar eigi um 90.000 byssur en samkvæmt upplýsingum frá Ríkislögreglustjóra er fjöldinn um 60.000 skotvopn. Athygli vekur að tölurnar frá Ríkislögreglustjóra eru töluvert lægri en alþjóðlegu tölurnar.

Þó þarf að hafa í huga að opinber gögn Ríkislögreglustjóra byggja á tölum um skráð skotvopn. Slíkar tölur gera því ekki ráð fyrir öllum þeim óskráðu skotvopnum sem eru í umferð.

Flestir viðmælendur Kjarnans eru sammála um að töluvert magn af skotvopnum sé til staðar í íslenskum undirheimum. Það sést meðal annars á magni slíkra vopna sem lögreglan hefur lagt hald á.

Afsagaðar haglabyssur og hefndir

Heimildarmaður sem þekkir til í undirheimum Íslands en

Helgi Gunnlaugsson, afbrotufræðingur og prófessor við Háskóla Íslands

vildi ekki koma fram undir nafni segir skotvopnaeign vera almenna í íslenskum undirheimum. „Byssurnar liggja alveg hér og þar í mislangan tíma. Þetta eru svipaðar byssur eins og gengur og gerist á íslenskum markaði fyrir utan það að haglabyssurnar eru oft afsagaðar. Ég veit ekki hversu hátt hlutfall af þessum byssum er óskráð, þar sem raðnúmerin eru vanalega tekin af þeim til að koma í veg fyrir að hægt sé að rekja þær.“

Heimildarmaðurinn nefnir mörg nýleg dæmi úr undirheimunum þar sem skotvopn komu við sögu. Þó segir hann ótrúlega fá alvarleg mál koma upp í tengslum við skotvopn hér á landi miðað við hversu mikið af byssum er til staðar. „Slík vopn eru notuð þegar allt annað þrýtur í samskiptum misheimskra manna og þegar svik eða hefndir eru í spilu. Þetta er aðallega notað í hefndaraðgerðum og til að ógna fólki. Oftast vígbúa menn sig af heimsku, ótta eða vegna þess að þeir eru að taka byssur upp í skuld.“

„Sagan gleymist ekki á litla Íslandi“

„Ef löggan þekkir þig fyrir að hafa verið með byssu ertu alltaf í veseni upp frá því.“

Heimildarmaðurinn segir lögregluna fylgjast vel með og taka fast á skotvopnaeign. „Þeir gera mikið af skotvopnum upp-tæk. Þegar búið er að taka einhvern einu sinni með byssu vill hann ekki láta taka sig aftur því sagan gleymist ekki á litla

Íslandi. Ef löggan þekkir þig fyrir að hafa verið með byssu ertu alltaf í veseni upp frá því.“

Hann telur að skotvopnum sé aðallega smyglað hingað til lands frá Asíu og þriðja heims ríkjum. „Það er algengara að menn eignist skotvopn í gegnum þýfi heldur en með smygli þó að það sé alltaf eitthvað um smygl. Þá eru einnig dæmi um að óskráð skotvopn frá fyrri tíð séu til sem erfðagripir innan fjölskyldna.“

Loftbyssur í tollinum

Tollurinn leggur ekki hald á mörg skotvopn, samkvæmt Kára Gunnlaugssyni, yfirtollverði í Leifsstöð. „Við lögðum ekki hald

á neinar „alvöru“ byssur á síðasta ári. Við stoppuðum hins vegar 27 loftbyssur á árinu 2012 og 33 árið 2011,“ segir Kári.

Kári Gunnlaugsson, yfirtollvörður í Leifsstöð

„Flestar byssurnar koma til landsins í farangri ferðamanna, aðallega með flugi frá Spáni. Þeim er eytt eftir að við gerum þær upptækar.“ Ef ekki eru greidd aðflutningsgjöld af byssum sem eru fluttar inn með löglegum hætti geta þær endað á uppboði að sögn Kára.

Byssur í ótryggum hirslum

Hjálmar Ævarsson, framkvæmdastjóri skotveiðiverslunarinnar Hlaðs, segir tíma til kominn að breyta núverandi reglum um geymslu skotvopna til að sporna gegn þjófnaði á þeim.

Frá árinu 2008 hefur verið tilkynnt um þjófnað á rúmlega 100 skotvopnum og síðustu ár hefur lögreglan reglulega lagt hald á umtalsvert magn af skotvopnum.

Hjálmar Ævarsson hjá Hlaði

„Það er tímabært að stíga næsta skref í þessum málum, því samkvæmt núgildandi reglum ber skotveiðimönnum ekki skylda til að geyma skotvopn í sérstökum byssuskápum fyrr en þeir eiga fjórar byssur eða fleiri,“ segir Hjálmar. „Það væri góð byrjun að koma megninu af byssum í landinu í læstar hirslur til að sporna við þjófnaði á þeim og því mæli ég með því að fólk fái sér byssuskáp við kaup á fyrstu byssu.“

Hann bendir á að í flestum nágrannalöndum okkar sé gerð krafa um fjögurra millimetra þykkt stál í byssuskápum. „Hér heima var slakað á kröfunum hvað þetta varðar. Fjögurra millimetra skápar eru mun meiri fyrirstaða fyrir þjófa heldur en þriggja millimetra skápar og því ættu menn að kaupa þá ef óskað er eftir hámarksöryggi.“

Ólíkt grundvallarviðhorf til skotvopna

Þrátt fyrir töluverða skotvopnaeign hérlandis er sjaldgæft að byssum sé beint gegn fólki á Íslandi. „Hér eru langflest morð

framin með eggvopni eða barefli en skotvopn eru notuð í 20 prósentum tilfella, ekki ósvipað hlutfallinu sem er annars staðar á Norðurlöndunum. Í Bandaríkjunum er hlutfallið mun hærra, meira en helmingur,“ segir Helgi Gunnlaugsson.

Mikilvægasta ástæðan fyrir þessu er grundvallarmunur í viðhorfi fólks til skotvopna. „Íslendingar líta á skotvopn sem tæki til veiða eða nota við íþróttaiðkun, á meðan Bandaríkjamenn líta líka á vopn sem sjálfsvarnartæki fyrir sig og fjölskyldu sína. Þetta er framandi hugsun fyrir okkur. Við lítum ekki á vopn sem tæki til að miða á aðra en fyrir marga Bandaríkjamenn er þetta nauðsynleg vörn gegn alls konar illþýði. Veruleikinn er samt reyndar sá að algengara er að vopnunum sé beitt á fjölskyldumeðlimi eða vini í stundarbrjálæði en að þeim sé beitt gegn vonda fólkinu.“

ÍTAREFNI

Búið að yfirbuga byssumanninn

Um fjöllun mbl.is um skotbardagan í Árbæ í desember

Why is violent crime so rare in Iceland?

Úttekt breska ríkisútvarpsins á lágrí glæpatíðni hér á landi

Gun homicides and gun ownership listed by country

Af vef The Guardian eftir Simon Rogers

Smelltu á fyrirsagnirnar til að lesa ítarefnið

Lögreglan skýtur flesta

Lögreglan á Íslandi notar ekki skotvopn og hún virðist kæfa alvarlega glæpi og glæpasamtök strax í fæðingu, að mati Helga.

Hann telur þetta vera aðalástæðuna fyrir því að skotvopnum er ekki beitt í meiri mæli í undirheimum Reykjavíkur. „Með þessum hætti hefur lögreglunni tekist að koma í veg fyrir neikvæða þróun sem enginn Íslendingur vill sjá.“

Helgi segir hættuna á aukinni skotvopnanotkun hér á landi vera til staðar en bendir á að slík áhætta sé hugsanlega af öðrum meiði en margir hefðu búist við. „Almennt er það þannig að lögreglan skýtur fleiri en öfugt. Tölurnar frá Bandaríkjunum eru skýrar hvað þetta snertir og hlutfallið er hátt, margfalt fleiri glæpamenn eða borgarar eru drepnir af lögreglu en öfugt.“

Íslenska lögreglan mun að öllum líkindum taka upp aukinn vopnaburð einhvern tíma í framtíðinni að mati Helga. „Kannski ekki við dagleg skyldustörf en líklega í lögreglubílum líkt og í nágrannalöndum okkar.“ Norska lögreglan fékk nýlega leyfi til að hafa skotvopn í læstu hólfi í lögreglubílum. Hingað til hefur norska lögreglan verið með minni vopnaburð en kollegar hennar, bæði í Svíþjóð og Danmörku.

Meðalfjöldi skotvopna á hverja 100 íbúa

Smelltu á byssurnar á kortinu til að sjá upplýsingar um hvert land

„Sumir fræðimenn og jafnvel aðilar innan lögreglu óttast að við meiri vopnaburð lögreglu verði komið á vígbúnaðarkapphlaupi, að þetta kalli á meiri vopnaburð og beitingu vopna í undirheimum, fyrir utan aukna hættu á voðaskotum,“ segir Helgi. „Við verðum að forðast slíka þróun eftir fremsta megni. Aukinn vopnaburður lögreglu þýðir ekki endilega það sama og aukið öryggi borgaranna og lögreglu.“

Fjöldi skotvopna í almannaeigu

Bandaríkin eiga flest vopn á hvern íbúa og langflest skotvopn í eigu almennings

Land	Á 100 manns	Fjöldi vopna
1 Bandaríkin	88,8	270.000.000
2 Indland	4,2	46.000.000
3 Kína	4,9	40.000.000
4 Þýskaland	30,3	25.000.000
5 Frakkland	31,2	19.000.000
6 Pakistan	11,6	18.000.000
7 Mexíkó	15	15.500.000
8 Brasilía	8	14.840.000
9 Rússland	8,9	12.750.000
10 Jemen	54,8	11.500.000

HEIMILD: UNODC

Millistéttin í Kína dregur vagninn

Hraðar samfélagsbreytingar í Kína blöstu við Valdimari Halldórssyni hagfræðingi þegar hann heimsótti þetta fjölmennasta ríki heims á dögumum

Greinarhöfundur ferðaðist nýlega í nokkra daga til Peking til gamans. Ferðin var eftirminnileg eins og við var að búast þegar komið er í fyrsta sinn til Kína. Margt er þar að sjá og merkilegt. Húsin mörg há og reisuleg en íbúarnir litlir og nánast allir grannir. Peking er risaborg. Íbúarnir eru yfir 20 milljónir og borgin miðstöð stjórnsýslu og samgangna í landinu. Af borgum Kína er einungis Sjanghai fjölmennari.

Saga og nútími kallast á

Í Peking kallast víða á mikil og löng saga keisaraveldisins og Kommúnistaflokksins annars vegar en hins vegar ör vöxtur hins markaðsvædda nútíma-Kína. Þegar keyrt er frá aðalflug-

vellinum í útjaðri Peking birtast fljótlega lógó helstu vestrænu stórfyrirtækjanna og bankanna á háhýsum – þó í bland við kínversk lógó sem eru óskiljanleg fyrir vestræna ferðamenn í fyrsta sinn í borginni. Þegar kólna tekur á haustin og veturna getur orðið mikil mengun. Sú var einmitt raunin núna í desember – mengunarský lágu yfir borginni og margir gengu með grímur. Maður fær

strax á tilfinninguna að í Peking sé margt að alþjóðavæðast og það hratt. Sem er raunin. Umferðin frá flugvelli áleiðis í miðborgina gekk í mínu tilfelli greiðlega og lítið var um tafir. Göturnar eru breiðar og vel skipulagðar þar sem algengt er að fótgangandi fari í göngum undir stærstu strætin í stað þess að bíða eftir græna ljósinu til að ganga yfir. Leigubílarnir í Peking eru flestir kínverskir og auðþekktir á gula litnum. Þeir eru mjög ódýrir á íslenskan mælikvarða, ferðir kosta einungis nokkra hundraðkalla þegar skotist er á milli staða. Leigubíl-

Ys og þys

Millistéttarfolk á rölti í Xidan-verslunarhverfinu í miðborg Peking.

stjórar skilja ekki ensku og þá er eina lausnin að vera með kort og benda. Annars er líka gott að ganga og merkingar víðast góðar. Á götum Pekingborgar má sjá allar gerðir bíla en áberandi er hversu þýsku framleiðendurnir eru sjáanlegir. Nýlegir Audiar, Bensar og BMW-bílar keyra hljóðlega um – stundum minnir þetta á Ísland fyrir hrún.

Minjagripir

Minjagripasalar á Múrnum. Þarna reynir á prúttækna, að bjóða fyrst um það bil tíu prósent af uppsettu verði og sjá hvert það leiðir.

Þægilegt að ferðast að vetri

Þegar ferðast er til Peking fyrri partinn í desember er auðvitað kominn vetur og „off-season“ í ferðaþjónustunni. Sem sagt, frekar kalt og erlendir ferðamenn fáir á ferli. Það breytir samt ekki því að á götum Peking eru mjög margir á ferli á bílum og ýmiss konar hjólum – oft rafmagnsknúnum. Meirihluti ferðamanna í Peking á þessum jaðartíma er Kínverjar frá öðrum hlutum landsins, var mér tjáð. Í miðborginni nærri Torgi hins himneska friðar er alþjóðavæðingin sýnileg beint í æð. Sérstaklega er þetta áberandi í Xidan-verslunarhverfinu í miðborginni. Þar röltir millistéttarfolk um og kaupir sér buxur, boli og skyrtur í H&M og skoðar nýjustu iPad- og iPhone-græjur. Það velur þessi alþjóðlega merki frekar en ódýrari eftirhermu-útgáfur

sem finna má í einungis nokkur hundruð metra fjarlægð í fábrotnari hliðargötum. Ástæðan er aukin velmegun og kaupmáttur. Mér þótti að vísu mun áhugaverðara að skoða mig um í hliðargötunum þar sem kínverski andinn og kúltúrin var sýnilegrí en hinn alþjóðlegri í Xidan-hverfinu.

Helstu ferðamannastaðirnir

Flestir erlendir ferðamenn undirbúa sig eflaust nokkurn veginn eins fyrir komuna til Peking. Í mínu tilfelli var málið að eyða 1-2 kvöldum í að lesa sér til um allt það helsta í borginni

Á Múrnum

Greinarhöfundur ásamt bróður, Óla Halldórssyni, á Múrnum.

og svo fjárfesta í lítilli ferðabók um Peking um hvað ber að varast og hverju má ekki missa af. Í Peking getur enginn ferðamaður misst af því að eyða hálfum degi í að ganga um hið stóra Torg hins himneska friðar (Tian'anmen). Þar er að vísu ekkert sem minnir á uppreisn stúdenta árið 1989. Engin skilti með upplýsingum um þann atburð, ekkert. Hins vegar eru stjórnvöld í Kína með mikla og stóra sjónvarpsskjái á torginu miðju sem sýna allt hið góða og jákvæða við Kína. Þar sjást brosandir börn læra ensku, nútímavæddar verksmiðjur eru sýndar, falleg náttúran nýtur sín á myndskreiðum og margt fleira í þeim dúr. Það er margt ritskoðað í Kína. Annað sem allir verða að skoða er Forboðna borgin sem stendur við Torgið. Mynd af heilögum Maó Zedong, formanni kínverska kommúnistaflokksins frá 1945-1976, við inngang borgarinnar er eitt af kennileitum Peking. Annaðhvort er að kaupa sér miða inn í borgina eða láta sér nægja að skoða anddyrið og

gangna svo í kringum borgina og skoða allar litlu göturnar og markaðina sem þar finnast. Eða gera hvoru tveggja. Að lokum er stórkostleg upplifun að heimsækja Kínamúrinn og eyða þar einum degi og sjá og skoða þetta ótrúlega rúmlega 6.000 kílómetra mannvirki. Í mínu tilfelli heimsótti ég Matianyu-hluta Múrsins.

Þar er hægt að kaupa sér far með kláfi og ganga svo upp með Múrnum nokkra kílómetra. Frá Matianyu er víða gott útsýni og ferðamannatraffik var ekki of mikil þótt hún væri vissulega mikil.

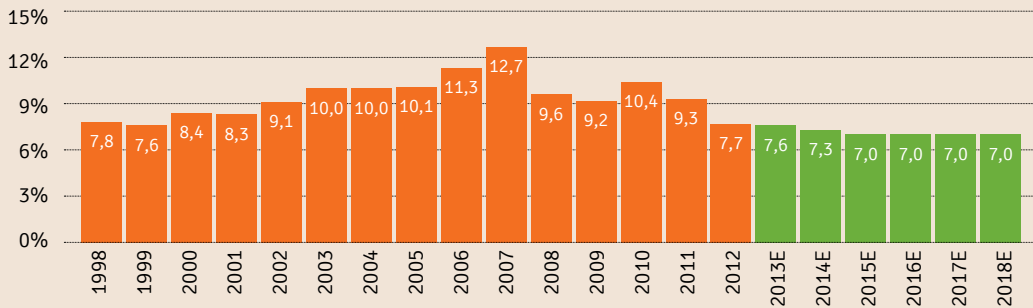

Hagvöxtur í Kína 1998 til 2012 og spá til 2018

Það er að hægja á gríðarlegu hagvaxtarskeiði í Kína

■ Hagvöxtur
■ Spá

Heimild: IMF Database

Margumtöluð millistétt

Á síðustu árum hafa verið skrifaðar margar greinar og skýrslur um hina vaxandi kínversku millistétt og möguleikana sem felast í henni. Eðlilega. Í Kína búa um 20% mannkyns, tæplega 1,4 milljarðar íbúa, og flest vestræn stórfyrirtæki vilja vera með í að fæða og klæða millistéttina í Kína með öllum fínu og flottu vörunum sínum. Ein nýleg skýrsla frá McKinsey lýsir þessum vexti millistéttarinnar skilmerkilega.

Samkvæmt þeirri skýrslu munu um 75% íbúa í þéttbýli í Kína hafa tekjur á bilinu 9.000-34.000 dollarar árið 2022. Sú spá byggir á meðaltalsforsendum um hagvöxt á næstu árum. Þetta hlutfall var til samanburðar einungis 4% árið 2000 en var komið í 68% árið 2012. Þótt þetta tekjubíli þyki lágt á íslenskan mælikvarða er það mikil breyting frá lífskjörunum í Kína fyrir fáum árum. Þessi öra þróun í Kína veldur því meðal annars að Benz og BMW ákveða að leggja áherslu á markaðssókn þar á sama tíma og vöxtur í Evrópu er hverfandi. Hið sama gildir auðvitað um öll hin vestrænu fyrirtækin, hvort sem þau heita Össur, Marel, Marorka eða Lego. Og stjórnvöld á Íslandi stigu stórt skref á síðasta ári

Himneskur friður

Á Torgi hins himneska friðar.
Forboðna borgin í baksýn.

Þegar fríverslunarsamningur við Kína var undirritaður. Með honum batnar aðgangur íslenskra fyrirtækja að mörkuðum í Kína og dregur úr viðskiptahindrunum. Ísland kemst sumsé nær millistéttinni kínversku en áður var!

Kína vex hraðast á næstu árum

Alþjóða gjaldeyrissjóðurinn spáir því að kínverska hagkerfið muni vaxa um 7–8 prósent á ári árin 2013-2018. Ekkert annað hagkerfi mun vaxa eins hratt. Næst koma Indland, Rússland og Brasilía. Árið 2013 var kínverska hagkerfið hið næststærsta á eftir Bandaríkjunum. Bilið á milli þessara tveggja risa mun minnka á næstu árum samkvæmt öllum helstu spám. Það er nokkru minni vöxtur en sást á fyrri árum en engu að síður gríðarlegur vöxtur í samanburði við öll hin stóru hagkerfin í heiminum. Kínverjar eru því orðnir stórveldi og munu bæta stöðu sína enn frekar á næstu árum.

Er þín fjölskylda nógu vel tryggð?

Líf- og heilsutryggingar TM miða að því að veita þinni fjölskyldu fjárhagslegt öryggi með því að bæta tjón sem gæti haft áhrif á framtíðarvelferð hennar.

Farðu vel yfir þínar tryggingar fyrir nýja árið og vertu viss um að þú og þín fjölskylda fáið þá vernd sem þörf er á.

**SJÁÐU HVERSU MIKLA VERND
ÞÚ ÞARFT OG HVAÐ HÚN KOSTAR**

Tryggingamiðstöðin
Síðumúla 24, 108 Reykjavík

Opíð 8:30 – 16:30
alla virka daga

S: 515 2000
tm@tm.is

GALLERÍ

Misgaman á nýju ári

Nýju ári var fagnað með miklum látum víða um heim en nýtt ár hafði ekki góða hluti í för með sér fyrir fjölda fólks. Kulda-kast í Ameríku, flóð í Evrópu og mótmæli í Egyptalandi.

A close-up portrait of Lilja Ósk Snorradóttir, a woman with long brown hair, smiling warmly. She is wearing a dark grey t-shirt and a black cardigan. In the background, a blurred poster for the TV show 'HAMARINN' is visible.

VIÐMÆLANDI VIKUNNAR Lilja Ósk Snorradóttir

Óveðursský á lofti

Lilja Ósk Snorradóttir, framkvæmda-stjóri kvikmyndafyrirtækisins Pegasus, óttast að hátt í tvö hundruð ársstörf tapist í geiranum vegna niðurskurðar á fjárframlögum til Kvikmyndasjóðs.

Lilja Ósk Snorradóttir var ekki há í loftinu þegar hún byrjaði að starfa við kvikmynda- og sjónvarpsþátta-gerð. Faðir hennar, Snorri Þórisson, var einn stofn-enda Saga Film og hann fékk dóttur sína unga að árum til að leika í auglýsingum hjá framleiðslufyrirtækinu. Núna starfar hún sem framkvæmdastjóri hjá kvik- mynda- og sjónvarpsþáttafyrirtækinu Pegasus.

Hjá fyrirtækinu starfa tólf manns í fullu starfi en starfs- manna fjöldinn getur sveiflast upp í hátt í þrjú hundruð manns eftir verkefnastöðu. „Við höfum reynt að halda starfs- manna fjöldanum í lágmarki, enda ekkert gulltryggt í þessum bransa. Þegar stór verkefni ber að garði ráðum við til okkar verktaka, og þeir geta skipt tugum og jafnvel hundruðum hverju sinni,“ segir Lilja.

Gott ár að baki en óvissutímar fram undan

Stór erlend kvikmyndaverkefni voru fyrirferðarmikil hér á landi á nýliðnu ári. Nægir þar að nefna þættina Game of Thrones og stórmyndirnar Oblivion með Tom Cruise og The Secret Life of Walter Mitty eftir Ben Stiller. Stórmynd leik- stjórans Darren Aronofsky, Noah, sem var að verulegu leyti mynduð hér, verður síðan frumsýnd síðar á þessu ári. „Þó að það hafi verið gott ár í fyrra hér á landi er því miður ekkert gulltryggt að þetta haldi áfram. Núna er svolítill speningur í stéttinni að sjá viðbrögðin við þessum myndum sem gerðar hafa verið hér á landi. Hvort Ísland höfði mest til þeirra sem vilja gera vísindaskáldsögur eða opnum augu erlendra kvikmyndagerðarmanna fyrir því að landið geti verið sögu- svið fyrir hvers konar mynd sem er, eins og Ben Stiller sýndi í Walter Mitty. Ég hef engar verulegar áhyggjur af framtíðinni hvað þetta varðar en það er ekkert gulltryggt í þessum efnum.“

Áfall fyrir stéttina

Lilja segir öfluga innlenda sjónvarpsþátta- og kvikmynda- gerð vera lykilinn að því að hér á landi haldist stöðug verkefnastaða fyrir framleiðslufyrirtækin. Boðaður

niðurskurður á framlögum til Kvikmyndasjóðs sé því mikið áhyggjuefni.

Í fjárlagafrumvarpi ríkisstjórnarinnar fyrir árið 2014 er lagt til að framlög til Kvikmyndasjóðs verði skorin niður úr 1.070 milljónum króna sem fjárfestingaráætlun fyrri ríkisstjórnarinnar gerði ráð fyrir, niður í 624,7 milljónir króna. Niðurskurðurinn nemur því 42 prósentum frá fyrri áætlun og 39 prósentum frá núverandi framlagi.

„Þessi niðurskurður er mikið áfall fyrir stéttina. Sjóðurinn hefur auðvitað verið skorinn niður áður, en þá áttum við ekki til nægilega mikið af gögnum til að sýna fram á heildaráhrif niðurskurðarins. Nú hefur stéttin hins vegar gögn sem sýna fram á það að framlög úr sjóðnum skila sér aftur út í hagkerfið í formi launa á framleiðslutímanum, en launa-

kostnaður við kvikmynda- og sjónvarps-þáttagerð er að meðaltali ríflega sjötíu prósent. Þannig að þessi niðurskurður er í raun óskiljanlegur.“

Lilja áætlað um tvö hundruð ársstörf tapist í geiranum verði ekki horfið frá niðurskurðaráformunum. „Það er auðvitað gríðarlega mikil blóðtaka fyrir stétt sem telur um 750 manns. Íslendingar eru

orðnir mjög færir og eftirsóttir til starfa erlendis við þátta- og kvikmyndagerð. Ég óttast að stór hópur þessara fagmanna flytjist af landi brott, sem þýðir þá að fyrirtæki eins og okkar þarf að leita sér að starfsfólki utan landsteinanna, sem þýðir aukinn kostnað og um leið skerta samkeppnisstöðu.“

Stjórnvöld hafa sætt harðri gagnrýni úr ranni innlendra kvikmyndagerðarmanna vegna niðurskurðarinnar til Kvikmyndasjóðs. Friðrik Þór Friðriksson leikstjóri hefur líkt honum við að slátra mjólkurkú og þá barst geiranum óvæntur liðstyrkur úr fjarska þegar hópur erlendra leikstjóra sendi frá sér yfirlýsingu þar sem skorað var á ríkisstjórnina að endurskoða núgildandi áætlanir um niðurskurð á Kvikmyndasjóði. Þeirra á meðal voru leikstjórnarnir Clint Eastwood, Terrence Malick og Darren Aronofsky.

„Ég óttast að stór hópur þessara fagmanna flytjist af landi brott, sem þýðir þá að fyrirtæki eins og okkar þarf að leita sér að starfsfólki utan landsteinanna ...“

Óvissutímar í greininni
Lilja Ósk Snorradóttir
segir að tíminn muni
leiða í ljós hvort Ísland
hafi fest sig í sessi sem
framleiðsluland fyrir stór
kvikmyndaverkefni.

„Það sem er sorglegt við þennan niðurskurð er að þá komast færri verkefni í framleiðslu og þau sem ekki fá styrk úr sjóðnum geta ekki sótt sér styrki erlendis. Styrkur heima fyrir er grundvöllur fyrir fjármagni að utan. Þetta er auðvitað sérstaklega bagalegt þar sem styrkir Kvikmyndasjóðs hafa að jafnaði dugað fyrir 12-13 prósentum framleiðslukostnaðarins, restin hefur verið fjármögnuð með öðrum styrkjum,“ segir Lilja.

Við erum samkeppnishæf

Á grundvelli laga um tímabundnar endurgreiðslur vegna kvikmyndagerðar á Íslandi geta kvikmyndargerðarmenn fengið endurgreidd 20 prósent af framleiðslukostnaði vegna framleiðslu kvikmynda eða sjónvarpsefnis á Íslandi. Sam-

„Það getur tekið nokkur ár að þróa kvikmynd en það er ekki auðvelt því hér á landi er ekki í boði svo þolinmótt fjármagn.“

kvæmt upplýsingum frá Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytinu námu endurgreiðslur á framleiðslukostnaði vegna kvikmynda- og sjónvarpsþáttagerðar hér á landi tæplega 600 milljónum króna árið 2012. Þar af fengu innlend verkefni 331 milljón króna og erlend 262 milljónir.

„Það er ekkert nema gott hægt að segja um endurgreiðsluna en hún gerir landið bara samkeppnishæft. Það hefur ekkert forskot á við aðrar þjóðir sem vilja fá þessa framleiðslu til sín, því það sama er uppi á teningnum annars staðar og sums staðar er endurgreiðslan hærri. Ef við byðum ekki líka upp á þessa endurgreiðslu værum við einfaldlega úr leik. Einnig hefur hagstætt gengi krónunnar hjálpað til.“

Eitt af því sem Lilja telur að hafi skort á í umræðunni er áhrif kvikmyndaframleiðslu hérlendis á komur ferðamanna til landsins. „Við höfum ekkert metið áhrif framleiðslunnar á þessa þætti. Til að mynda var fjölmiðlaumfjöllunin um kvikmyndun Millennium-þrileiksins, sem byggður er á skáldsögum Stiegs Larsson, metinn á um 960 milljónir sænskra króna miðað við hvað hefði kostað að kaupa sömu umfjöllun í formi auglýsinga eða annarrar markaðssetningar. Ég fæ sjálf símtöl á sumrin frá erlendum ferðaskrifstofum sem vilja

vita hvar við tókum upp hin og þessi atriði fyrir Game of Thrones.“

Dræm aðsókn á íslenskar kvikmyndir áhyggjuefni

Á síðasta ári var aðsókn á íslenskar kvikmyndir sú minnsta í nokkur ár. Rúmlega 36 þúsund manns sáu þær sex íslensku myndir sem voru frumsýndar á árinu og einungis tvær þeirra náðu yfir 10.000 áhorfendum; Hross í oss í leikstjórn Benedikts Erlingssonar og Ófeigur gengur aftur eftir Ágúst Guðmundsson. Tekjur af miðasölu á íslensku myndirnar voru undir fimmtíu milljónum króna. Engin myndanna nær inn á lista yfir tíu vinsælustu kvikmyndir ársins. Þar trónir á toppnum fyrsta mynd leikstjórans Peter Jackson í þrileiknum um Hobbitann, en fleiri sáu þá mynd en allar íslensku kvikmyndirnar til samans, tæp 40 þúsund manns. Þá námu tekjur af miðasölu á kvikmyndina um Hobbitann um 49 milljónum króna, litlu minna en miðasölutekjur á allar íslensku myndirnar til samans.

Lilja segir dræma aðsókn á íslenskar myndir valda áhyggjum. Hér á landi líði íslenskar kvikmyndir vegna peningaskorts. „Það getur tekið nokkur ár að þróa kvikmynd en það er ekki auðvelt því hér á landi er ekki í boði svo þolinmótt fjármagn. Það er síðan Kvikmyndasjóðurinn sem hefur lokaorðið hér á landi um hvaða verkefni fara í framleiðslu. Það er ekki auðvelt að sjá fyrir fram hvaða kvikmynda-handrit er líklegt til að ná til fjöldans en mér virðist að þeir sem ákvörðunarvaldið hafa hjá Kvikmyndasjóði velji frekar verkefni sem eru líkleg til að vinna til verðlauna á kvikmyndahátíðum. Slíkar myndir eru ekki endilega líklegar til til vinsælda hjá hinum almenna bíógesti.“

Stórt verkefni fram undan hjá Pegasus

Pegasus gekk nýverið frá samningum við breska fjölmiðlaveldið Sky um framleiðslu á nýjum sjónvarpsþáttum sem gerast að hluta til hér á landi. Sjónvarpsþáttaröðin, sem verður í þrettán þáttum, hefur hlotið nafnið Fortitude og skartar Michael Gambon, Stanley Tucci og dönsku

Dræm aðsókn áhyggjuefni

Lilja segir Íslenskar kvikmyndir líða fyrir peningaleysi og svo megi setja spurningarmerki við forgangsröðun Kvikmyndasjóðs við úthlutun styrkja.

leikkonunni Sofie Gråbøl í aðalhlutverkum. Reyðarfjörður þykir einna helst koma til greina sem tókustaður.

„Þetta er mjög stórt verkefni. Við eigum von á tókuliðinu til landsins síðar í janúar en það mun meira og minna vera hérna hjá okkur þangað til í lok júní, með hléum þó.“ Þetta er langstærsta fyrirbyggjandi verkefni Pegasus á árinu. Spurð hvort von sé á tókuliði Game of Thrones aftur til landsins svarar hún: „Það er orðrómur á kreiki um að svo gæti orðið,“ og brosir.

„Það er alltaf frábært að landa svona erlendum verkefnum en við vitum ekkert hvað verður í framtíðinni með þau hér á landi. Þess vegna er svo mikilvægt að innlend framleiðsla haldist uppi til að vega upp á móti þessum sveiflum. En því miður eru þar óveðursský á lofti.“

LÚXUSNET TALS

Góðar fréttir fyrir fólk sem fílar Netflix.

Bættu smá lúxus í netið þitt

FYLGIR
MED ÖLLUM
NETPÖKKUM

KYNNTU ÞÉR KOSTI LÚXUSNETSINS

Hannes póstur er dauður

Stefán Eiríksson, lögreglustjóri höfuðborgarsvæðisins, skrifar um fjölmiðlun

Tíminn líður hratt á gervihnattaöld, segir í þekktu kvæði. Í þessu felst nokkur sannleikur og birtingarmyndir þessa hraða nú á tímum eru ýmsar. Þar á meðal að það er talið mikilvægt að koma fréttum og upplýsingum hratt og örugglega til skila, jafnvel svo hratt á stundum að ekki er gætt að því að tryggja þarf eins og kostur er að alvarlegar fréttir verðir færðar þeim sem næst standa með tilhlýðilegri nærgætni og virðingu. Hraðinn er einnig oft það mikill að rangar fréttir eru fluttar, með öllu sem því tilheyrir. Með tilkomu samfélagsmiðla og því tengslaneti sem þannig er byggt upp er þessi hraða miðlun fréttu og upplýsinga orðin slík að margir geta fylgst með alvarlegum atburðum nánast í beinni útsendingu í gegnum þessa miðla eins og mörg dæmi eru um, jafnvel án aðkomu hinna hefðbundnu fjölmiðla sem þó hafa haslað sér völl á netinu og í símiðlun fréttu og upplýsinga.

Það er vandasamt verkefni að flytja fréttir af alvarlegum atburðum. Það verkefni er hins vegar ekki nýtt enda hefur það fylgt fjölmiðlum frá upphafi að greina frá slíku og þar á meðal þegar andlát ber að höndum. Þegar hinn mikli fjársjóður sem finna má í gömlum blöðum og tímaritum er skoðaður á vefsíðunni timarit.is má sjá að áherslubreytingar hafa orðið í þeim efnum eins og svo mörgu öðru á sviði fjöl-

„Það er vandasamt verkefni að flytja fréttir af alvarlegum atburðum.“

miðlunar. Þegar grannt er skoðað virðast vítin til að varast þó vera hin sömu og áður.

Blaðið Arnfirðingur

Í upphafi síðustu aldar var gefið út á Bíldudal blaðið [Arnfirðingur](#) undir ritstjórn hins merka manns Þorsteins Erlingssonar. Blaðið var gefið út 36 sinnum á ári og var dreifing þess metnaðarfull enda tekið fram í blaðinu sjálfu að það kostaði 2 krónur og 50 aura á Íslandi, krónu hærra var verðið erlendis og í Vesturheimi kostaði blaðið 1 dollara. Í blaðinu er að finna fréttir af ýmsu tagi og er athyglisvert að skoða hvernig fjallað er um andlát og veikindi fólks. Í blaðinu sem kom út 19. mars 1902 er greint frá andláti Sveins Jónssonar járnsmiðs með eftirfarandi hætti:

Dáinn er á Seyðisfirði eystra Sveinn Jónsson járnsmiður, faðir Sigurðar múrara þar í bænum. Sveinn var merkiskarl, fjölhæfur greindur vel og skemmtilegur.

Hrikalegar fréttir mátti lesa úr Dýrafirði í sama blaði:

Hjer hafa orðið á fáum dögum talsverð tíðindi á næstu tveim bæjum, einum til hvorrar hliðar við mig. Þann 25. febrúar ól konan Guðmunda Jónsdóttir í Næfranesi andvana tvíbura eftir langvinnar og stórkostlegar þjáningar, og er haft eftir okkar valinkunna lækni, hr. Magnúsi Ásgeirssyni, að hann hafi aldrei komist í jafn

krappann sem að hjálpa þar, samt lifði konan á eftir við sárar þjáningar til þess 2. Mars, að hún andaðist, og sama dag lagðist bóndi hennar í hættulegri lúngnabólgu, en hvort hann lifir það af er enn óvíst. Þau hjón giftust í fyrra haust. Tvíbýli er á bænum Næfranesi, og hefur þar leingi búið Guðmundur Þórarinsson, en þegar hæðst stóðu þjáningar konunnar, sem fyr var getið, greip hann hastarleg lúngnabólga, sem leiddi hann til bana degi síðar en konuna (3. Mars). Guðmundur var á sjötugs aldri, með heldri bændum sveitarinnar að mörgu lipur-menni, gildir til burða og allrar orku á sjó og landi, heppinn sela og refaskytta um lánga tíð.

„Hún var sögð góð kona“

Frásagnir af voveiflegum atburðum eru algengar og stutt yfirferð yfir tölublað Arnfirðings vorið 1902 ber með sér að nokkrir hafi orðið úti, látist af slysförum og veikindum ýmiss konar. Einstaka andlátsfregnir voru oftast en ekki stuttar og fylgdu gjarnan hnitmiðaðir dómur um ævi þess sem í hlut átti. Grípum niður í 15. tölublað Arnfirðings sem kom út 25. apríl 1902:

Þóra Ásmundardóttir prófests í Odda er látin. Hún var kona sjera Guðm. Helgasonar í Reykholti. Hún var sögð góð kona.

En sú andlátsfregn sem hér fylgir úr sama tölublaði átti eftir að draga dilk á eftir sér:

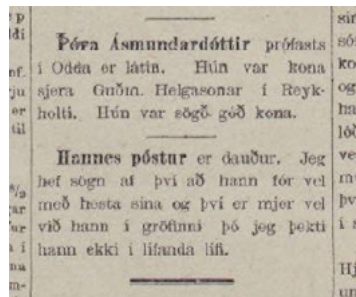
Hannes póstur er dauður. Jeg hef sögn af því að hann fór vel með hesta sína og því er mjer vel við hann í gröfinni þó jeg þekti hann ekki í lifanda lífi.

Þarna heldur ritstjórinn sjálfur greinilega um penna enda var Þorsteinn Erlingsson þekktur dýravinur og taldi Hannesi pósti það til tekna hversu vel hann hugsaði um hesta sína.

„Þú ert þá lifandi bölv...“

Fréttin um andlát Hannesar pósts, sem birtist í blaðinu í lok apríl 1902 kom mörgum á óvart, ekki síst Hannesi sjálfum því hann var alls ekki jafn dauður og fullrytt var í blaðinu. Þetta tókst hins vegar ekki að leiðrétta fyrr en nokkrum tölublöðum og tveimur mánuðum síðar, nánar tiltekið í blaðinu sem gefið var út 30. júní 1902. Þar birtist í blaðinu lesendabréf frá Hannesi sem byrjaði svona:

Herra ritstjóri. Þó að jeg sje yður með öllu ókunnugur vil jeg, með virðingu, skrifa yður nokkrar línur út af grein, sem jeg hef heyrð lesna í yðar heiðraða blaði Arnfirðingi, þar segir svo: „Hannes póstur er sagður dauður“. Þetta er eins og önnur flugufregn, því Hannes póstur er lifandi, svo þegar jeg heyrði þetta lesið, hugsaði jeg með mjer, að þegar þjer nú

lesið þetta brjef, að yður mætti detta líkt í hug og lækni nokkrum, sem frjetti að maður einn væri dáinn, sem hann hafði ásett sjer að líta innan í þegar hann væri dauður. Þegar hann því frjetti látið mansins, brá hann fljótt við að safna fólki til að sækja líkið. En sjálfur gekk hann, læknirinn, inn í sölubúð og sjer þar þá mann við borðið, geingur að honum og klappar honum á öxlina svo hinn leit við. Þetta var þá sá, sem átti að hafa verið dauður; þá varð lækninum ekki annað að orði en þetta: Þú ert þá lifandi bölv...

„Jeg er nú 72 ára og sannast að segja hefur margur dáíð á styttri tíma“

Bréf Hannesar pósts er skemmtileg lesning og eftir að hafa staðfest þann almannaróm að hann hafi farið vel með hesta sína heldur hann áfram:

Nú vil jeg láta yður fá að vita dálítið um mig áður en jeg dey, ef yður kynni að langa til að geta eitthvað um mig þegar verð dauður, eða þá að mjer lifandi, og ætla jeg að drepa lítið eitt á æfistarfa minn, því jeg get það, fyrst jeg er lifandi, dauður gæti jeg það ekki. Mjer þykir það dálítið agalegt að heyra það lesið í blöðum utan af landsenda að vera dauður og vita að það er álitinn sannleikur. En það er ekki alt ritstjóranum að kenna þó sögurnar sjeu ekki allar sannar. Ekki er það svo að skilja að það geti ekki skeð, og tilhæfan er sú að jeg lá leingi í vetur og var hætt kominn, en dó þó ekki. Jeg er nú 72 ára og sannast að segja hefur margur dáíð á styttri tíma. Af þessum árafjölda hef jeg verið 40 ár í hjónabandi, konan er 10 árum yngri og lifir enn. 5 börn á jeg á lífi, 4 gift, þar af 3 synir: 1 er skipstjóri, annar póstur

og þriðji sjómaður. Markverðasti starfi minn hefur verið fyrst aukanæturvörður í bænum 12 ár, síðan póstur í 20 ár, austur og norður, og þaðan hefur meðferð mín á hestum verið tekin til greina, því meðferð á þeim vandaði jeg, en meðferð á sjálfum mjer vandaði jeg ekki að því skapi, og oft illa, og marga skrokkskjóðu fjekk jeg í ferðum mínum. ... Nú er jeg orðinn hálfblindur og ráfa mjer til dægrastyttingar í góðu og björtu veðri milli kunníngjanna eins og Egill Skallagrímsson eftir það að hann var kominn að Mosfelli og skreið með veggjunum. Svo hef jeg nú ekki frekara fram að telja og vil að endingu biðja yður að leiðrjetta í blaði yðar að Hannes póstur sje lifandi en ekki dauður.

Aðgát skal höfð í nærveru sálar

Ritstjórinn Þorsteinn Erlingsson tók tíðindunum af þessum ónákvæma fréttáflutningi af stillingu og fylgdi lesendabréfi Hannesar pósts úr hlaði með eftirfarandi orðum undir fyrir-sögninni Brjef frá Hannesi gamla pósti:

Ekki skal það misvirt við menn, þó þeim hnykki við, að sjá nafn þetta og yfirskrift, og þyki Arnf. vera búinn að gánga heldur rækilega frá Hannesi gamla til þess, að fara nú að flytja brjef frá honum. En gott var það, að Arnf. stútaði ekki Hannesi alveg, því þá hefðu ekki lesendur hans feingið að sjá þetta alúðlega og skemtilega brjef, og fór því betur að Hannes gamli er lifandi ennþá, þó hann róli nú um 72 ára, hálfblindur og útslitinn, og skal hinn gamli heiðurskall hafa þökk fyrir að hann misvirti ekki þó hlaupið væri með þessa flugufregn hjer í blaðinu, og ljet sjer auk þess farast svo myndarlega, sem þetta brjef vottar.

Því má við sögu þessa bæta að Hannes Hansson póstur lifði í tíu ár til viðbótar frá þessari ótímabæru andlátsfregn og tókust með honum og ritstjóranum góð kynni í kjölfarið, eins og Úlfur Friðriksson greinir frá í merkri bók sinni. Þeir létust raunar með einungis tveggja ára millibili fyrir um hundrað árum og hvíla steinsnar hvor frá öðrum í Hólavalla-
garði við Suðurgötu í Reykjavík.

Margt hefur breyst á einni öld þegar kemur að miðlun upplýsinga og tíminn líður vissulega hratt. Grundvallarreglan sem svo vel er römmuð inn í Einræðum Starkaðar er eftir sem áður í fullu gildi: Aðgát skal höfð í nærveru sálar.

Fjöldi í áskrift en brot af heildarsölu

TÓNLIST
David Roach
Gunnarsson
blaðamaður

Deildu með
umheiminum

Spotify er stærsta tónlistarveita á internetinu með áskriftarmódel, en henni var hleypt af stokkunum haustið 2008 í Svíþjóð. Hún er með 24 milljónir notendur í 55 löndum en þar af eru um sex milljónir áskrifenda sem greiða fyrir þjónustuna. Sá grundvallarmunur á Spotify og þeim leiðum sem áður hafa verið farnar í að selja tónlist í gegnum internetið er að borgað er fast mánaðargjald fyrir aðgang að risastóru tónlistarsafni til streymis í stað þess að borga sérstaklega til að hlaða niður stökum lögum eða plötum eins og á Itunes.

Þrjár notkunarleiðir

Spotify er með yfir 20 milljónir laga í gagnasafni sínu og er hægt að notast við þrjár notkunarleiðir. Spotify Free er ókeypis og býður upp á ótakmarkaða spilun í hefðbundnum tölum en með auglýsingum sem koma af og til milli laga. Hljómgæði laganna eru 160 kps (kílóbit á sekúndu). Spotify Unlimited kostar 4,99 evrur á mánuði, eða 800 krónur, en með því losna notendur við auglýsingarnar auk þess sem hljómgæðin eru meiri (320 kps). Að síðustu er hægt að kaupa Spotify Premium-áskrift, en þá fylgir aukalega möguleiki til að nota Spotify á snjalltækjum, svo sem sínum og spjaldtölum, auk þess að geta vistað lög af lagalistum svo hægt sé að spila þau þar sem nettenging er ekki til staðar. Þetta kostar 9,99 evrur á mánuði, eða um 1.600 krónur.

8.000 áskrifendur en 2,5% af heildarveltu

Í byrjun desember 2013 gerði Spotify fyrst greiðslufyrirkomulag til listamanna opinbert almenningi. Ekki er greitt fast verð á hverja spilun í veitunni heldur er 70% heildartekja

„Ekki er greitt fast verð á hverja spilun í veitunni heldur er 70% heildartekja af áskrift og auglýsingatekjum deilt á milli rétthafa tónlistarinnar eftir hlutfalli þeirra í heildarspilun.“

af áskrift og auglýsingatekjum deilt á milli rétthafa tónlistarinnar eftir hlutfalli þeirra í heildarspilun. Spotify sjálf tekur hins vegar 30% innkomunnar. Þannig geta höfundarréttargreiðslur til tónlistarmanns verið misháar eftir árum þótt lög hans séu spiluð jafn oft, ef til dæmis áskrifendum fjölgar eða hlutfall hans af heildarkökunni minnkar. Fyrir-

tækið áætla þó að hver spilun skili listamanni á milli 0,006 og 0,0084 Bandaríkjadala í höfundaréttargreiðslum eins og staðan er núna, sem gera um 0,7 upp í 0,98 krónur.

Spotify varð aðgengilegt á Íslandi í apríl á þessu ári. Upplýsingar um notendur eru ekki opinberar en samkvæmt heimildarmönnum Kjarnans innan útgáfuveirans greiða nú um 8.000 notendur fyrir áskrift að veitunni en 10.000 að auki eru reglulegir notendur ókeypis útgáfunnar. Yfirgnæfandi meirihluti áskrifanda er með svokallaða Premium-áskrift

Ótrúlegur árangur

Daniel Ek er stofnandi og forstjóri Spotify.

og greiðir hver 1.600 krónur á mánuði, svo að tekjurnar af veitunni frá Íslandi eru um 12,8 milljónir króna á mánuði, eða um 153 milljónir á ársgrundvelli. Þá er meðalgjald á streymi nokkurn veginn sambærilegt við það sem Spotify gefur upp á heimasíðu sinni, í kringum 0,6-0,85 krónur fyrir staka spilun á lagi. Sömu heimildir herma hins vegar að hlutfall spilana með íslenskum tónlistarmönnum á veitunni sé afar lágt, í kringum 10% af heildarspilun, og þess vegna sé umfang þess í íslenskum tónlistarmarkaði ákaflega lítið. Ef Spotify tekur 30% af þessum 153 milljónum og hlutfall spilana á íslenskri tónlista er 10% skilar Spotify tæplega 11 milljónum króna til íslenskra rétthafa á ársgrundvelli. Plötusala hefur hins vegar skilað í kringum 400 milljónum króna á ári undanfarin ár og er hlutur Spotify samanborið við það einungis 2,5%. Heildarverðmæti stafrænnar sölu á síðasta ári í gegnum tonlist.is og gogoyoko var um 43 milljónir á síðasta ári og tekjurnar af Spotify nema um fjórðungi af því.

Fjölgun áskrifenda

Viðskiptaáætlun Spotify gengur hins vegar út á að fjölga áskrifendum til muna, en þannig gætu greiðslur til listamanna og útgefanda aukist verulega. Ein leið til þess er að koma ókeypis notendum yfir í áskriftarleiðina. Það er meðal annars gert með því að eftir ákveðinn tíma í ókeypis notkun fara að koma takmarkanir á hversu mörg lög er hægt að spila á viku, hversu oft þú er hægt að spila tiltekið lag og svo

framvegis. Spotify segist breyta 20 prósentum ókeypis notenda yfir í áskrifendur. Til dæmis eru tíu prósent allra Svía áskrifendur að Spotify og tekjur frá tónlistarveitum nema nú um helmingi allrar veltu sænska tónlistariðnaðarins.

Margir tónlistarmenn hafa kvartað yfir rýrum hlut og lágum greiðslum af Spotify, þar á meðal David Byrne, fyrrum söngvari Talking Heads, í langri grein þar sem hann sagði viðskiptamódelið hreinlega ekki sjálfbært. Hann hefur tekið það sem hann getur af eigin efni af veitunni og sama hafa listamenn á borð við Thom Yorke, The Black Keys og Aimee Mann gert. Þegar tölurnar sem fara til rétt-

hafa eru skoðaðar þarf að hafa í huga að listamenn fá greitt eftir samningum við útgefendur sem kunna að segja til um 50/50 hlutfall eða þá lægra. Ef margir eru í hljómsveitinni þarf orðið ansi margar spilanir á Spotify til að skila teljandi greiðslum til listamannanna.

Viðbrögð við ólöglegu niðurhali

Þó verður að hafa í huga að tónlistarveitur eins og Spotify eru viðbragð við tónlistarbransa sem hefur verið í hnignun undanfarinn áratug út af ólöglegu niðurhali. Henni er ætlað að ná til tónlistarneytenda sem hafa vanist því að borga ekkert fyrir tónlist og fá þá til að borga eitthvað fyrir hana. Svo er vert að veita því gaum að Spotify hefur verið í hröðum vexti undanfarið og ef áskrifendum fjölgar umtalsvert munu

Greiðslur til listamanna

Svona eru greiðslurnar reiknaðar

1 Áskriftartekjur á mánuði

x

2 (Fjöldi streyma með tónlistarmanni / heildarfjöldi streyma í tilteknu landi)

x

3 0,7 sem fara til réttihafa

x

4 Hlutfall tónlistarmanna í höfundarrétti

=

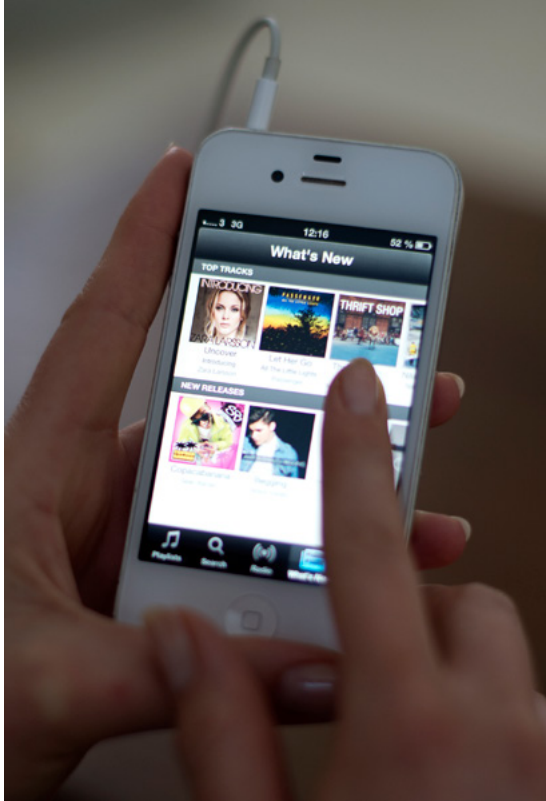
5 Greiðsla til listamanns

greiðslur til listamanna gera það líka. Spotify hefur hins vegar ekki skilað hagnaði hingað til og óvíst er hversu marga áskrifendur þarf til þess.

Eiður Arnarsson, forstöðumaður tónlistardeildar Senu, segir Spotify ágætis viðbót við markaðinn en eiga langt í land ef hún eigi að koma í staðinn fyrir hefðbundna plötusölu: „Þetta er fín viðbót við markaðinn en eins og staðan er í dag er stafræni markaðurinn víðs fjarri því að geta tekið við af efnismarkaðnum til að standa undir kostnaðinum við útgáfu á nýrri tónlist.“ Þetta eigi sérstaklega við um nýja útgáfu en fyrir katalóga eldri listamanna sem séu búnir að borga sig upp henti þetta mjög vel. Hann segir áhrifin á tónlistarmarkaðinn geta verið margþætt og bæði góð og slæm. „Það jákvæða er að þetta virðist ná til hluta kynslóðar sem hefur alist upp við það að stela tónlist á netinu, og fá hana til að borga fyrir tónlistar-notkun. Það neikvæða er að stór-notendur á tónlist sem áður hefðu keypt mikið af plötum gætu nú hætt því og í staðinn einungis greitt áskrift að Spotify eða álíka tónlistarveitu.“

Eiður tekur dæmi af því að ein keypt

breiðskífa með tíu lögum skili um 1.500 krónum í heildsölu-verði til rétthafa. Ef sami tónlistarneytandi ákveði hins vegar að hlusta á plötuna á Spotify í staðinn þyrfti hann að hlusta á hana um 200 sinnum til þess að það skilaði sömu upphæð til rétthafa. „Það gefur augaleið að fólk hlustar ekki svo oft á neitt nema örfáar upphaldsplötur sínar og þess vegna er sláandi munur á framlagi milli keyptrar plötu og spilana á tónlistarveitu.“

Snjallsími í stað iPod

Símar þjóna orðið margvíslegum tilgangi, til dæmis tónlistarflutningi. Spotify hefur ekki orðið eftir í þeirri þróun og bjóða til dæmis upp á öpp fyrir helstu gerðir snjallsíma og spjaldtölvu.

Of lágt áskriftarverð

Eiður segir áhugavert að sjá þróunina á markaðnum og það gæti vel verið að einhver ný tækni taki við af veitum eins og Spotify eftir fimm eða tíu ár. „Mér persónulega finnst eitt helsta vandamálið við veitur eins og Spotify vera að áskriftargjaldið er of lágt. 1.600 krónur á mánuði er ekki há upphæð fyrir að hafa ótakmarkað aðgengi að nánast allri tónlist í heiminum, og liggur við að þetta sé ákveðin gengisfelling á virði tónlistarinnar.“ Hann bætir þó við að lágt verð sé að vissu leyti skiljanlegt þar sem verið sé að reyna að ná til fólks sem hefur vanist á það að greiða ekki neitt fyrir tónlist. Svo

„1.600 krónur á mánuði er ekki há upphæð fyrir að hafa ótakmarkað aðgengi að nánast allri tónlist í heiminum, og liggur við að þetta sé ákveðin gengisfelling á virði tónlistarinnar.“

megi líka líta á þetta þannig að venjulegur Íslendingur eyði 2.500 krónur á ári í kaup á tónlist á ári en Spotify-áskrifandi eyði sjöfaldri þeirri upphæð. Mun fleiri þyrftu þó að gerast áskrifendur til þess að jafna út áhrifin af minnkandi plötusölu.

Áfram verða skiptar skoðanir um tónlistarveitur eins og Spotify og hversu sanngjarnar greiðslur þær innheimta.

Menn greinir líka á um hvers eðlis fyrirbærið sé. Hvers virði er ein spilun lags á Spotify? Það gæti verið einhvers staðar mitt á milli útvarpsspilunar og eintakasölu, til dæmis eftir því hversu oft sami notandi spilar sama lagið. En eins og staðan er í dag er hins vegar módelið langt frá því að vera sjálfbært eins og sést á ofangreindum tölum.

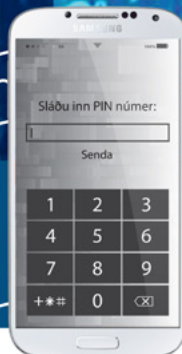
NOTANDANAFN

Jon Jonsson

LYKILORD

INNSKRÁ

ÖRUGGASTA LYKILORDIÐ
ER EKKI GEYMT **Á NETINU**

**Rafræn skilríki og
eitt PIN** í símann þinn
í stað margra lykilorða

 AUÐKENNI

Smelltu hér

Comaneci fremst meðal jafningja

ÍPRÓTTIR
Kristinn Haukur
Guðnason

Kristinn Haukur Guðnason tók saman lista
yfir 10 bestu íþróttakonur sögunnar

Navratilova vinna Wimbledon mótið gegn sínum erkifjanda, Chris Evert

10 **Martina Navratilova**

Martina hefur átt glæsilegan feril og stórmerkilegt líf. Hún var fædd og uppalin í Tékkóslóvakíu en flúði þaðan aðeins 19 ára gömul árið 1975. Næsta áratuginn var hún langbesta tenniskona heims og keppti fyrir nýja heimalandið sitt, Bandarík-in. Navratilova vann ótal titla og á mörg met sem einstaklingur en hennar verður fyrst og fremst minnst sem eins besta tvíliðaleikmanns allra tíma. Navratilova hefur unnið næstflestar slemmur af öllum tennisleikurum og langflestar á hinu svokallað opna tímabili. Navratilova hefur tekið upp ýmsa málstaði og góðgerðarmál í seinni tíð, sérstaklega er hún þekkt fyrir að berjast fyrir réttindum samkynhneigðra.

Smelltu til að horfa á Hamm ná landsliðs markameti kvenna árið 1999 gegn Brasilíu

9 **Mia Hamm**

Þegar kvennakkattspyrna var að hefja sig til vegs og virðingar á tunda áratug seinustu aldar voru Bandaríkjamenn með áberandi besta liðið. Þeir urðu heimsmeistarar 1991 og 1999 og Ólympíumeistarar 1996. Mia Hamm var stjórnframherji liðsins sem átti markametið þangað til Abby Wambach sló það á þessu ári. Hamm er langþekktust fyrir leik sinn með landsliðinu en hún spilaði einnig fyrir Norður-Karólínúháskóla og Washington Freedom. Hún var önnur af tveimur konum sem valdar voru á lista FIFA yfir 125 bestu knattspyrnumenn sögunnar sem Pele tók saman.

Smelltu til að horfa á Mutola vinna Ólympíugull í Sydney 2000

8 **Maria Mutola**

Ein skærasta stjarna Mósambík og jafnvel allrar Afríku er Maria Mutola. Þessi harðgerða hlaupakona tók þátt í sex Ólympíuleikum, fyrst þegar hún var aðeins 15 ára gömul. Ávallt keppti hún í 800 metra hlaupi. Einungis einu sinni náði hún gullverðlaunum á Ólympíuleikunum en þrisvar varð hún heimsmeistari og tvisvar Sam-

veldismeistari auk annarra verðlauna. Mutola ætlaði aldrei að verða hlaupari, hæfileikar hennar lágu bara þar. Draumur hennar var alltaf að verða knattspyrnukona og þegar hún var 38 ára var hún loks valin í knattspyrnulandslið Mósambík.

Smelltu til að horfa á Sörenstam ljúka ferlinum með ótrúlegum erni á Opna Ameríska mótinu 2008

7 Annika Sörenstam

Langsterkasti kvengolfari allra tíma er hin sænska Annika Sörenstam. Hún hefur unnið alls tíu stórmót, sem er það mesta í nútíma golfi. Auk þess hefur hún unnið rúmlega 60 önnur LPGA-mót og er langefst þegar kemur að heildarverðlaunafé. Átta sinnum hefur hún verið valin golfari ársins, sem er met. Eftir að hún hætti atvinnugolfi hefur hún hellt sér út í viðskiptalífið. Fyrirtæki hennar ANNIKA teygir anga sína víða, t.d. í fatahönnun og vínræktun.

Smelltu til að horfa á Reggie Miller fjalla um niðurlægingu æsku sinnar

6 Cheryl Miller

Besta körfuknattleikskona allra tíma er bandaríski framherjinn Cheryl Miller. Ferill hennar með Suður-Kaliforníuháskólanum og bandaríska landsliðinu er lygilegur þó að hann hafi verið stuttur. Hún vann tvo NCAA-titla og var þrisvar valin besti leikmaður deildarinnar. Með landsliðinu vann hún Ólympíugull árið 1984. Bandaríkjamenn völtuðu yfir alla mótherja og Miller leiddi liðið í stigum, fráköstum, stoðsendingum og stolnum boltum. Það er synd að WNBA hafi ekki verið komin af stað á þessum tíma því að þar hefði hún vel átt heima. Meiðsli áttu einnig þátt í því að hún hætti að spila og tók að sér þjálfun og fréttamennsku. Cheryl er einnig þekkt fyrir að vera eldri systir Reggie Miller, sem hún sigraði iðulega á vellinum þegar þau voru yngri.

Smelltu til að horfa
á Polgar sigra Garry
Kasparov 2002

5 Judit Polgar

Skák er einhver mesta karlaíþrótt sem til er og fáar konur hafa komist á spjöld sögunnar í þeim heimi. Hinar ungversku Polgar-systur og þá sérstaklega Judit eru undantekningin. Systurnar voru þjálfaðar strax í barnæsku af föður sínum Laszló, sem ákvað að þær ættu ekki að keppa í sérstökum stúlknamótum heldur við strákana. Járnagi Laszló skilaði sér og Judit varð yngsti stórmeistari sögunnar aðeins 15 ára gömul. Polgar hefur aldrei orðið heimsmeistari en hún hefur unnið fjölmörg mót og er eina konan sem hefur sigrað fyrrverandi heimsmeistara á borð við Garry Kasparov, Anatoly Karpov og Viswanathan Anand. Hún er einnig eina konan sem hefur komist á Topp 10 styrkleikalista FIDE.

Smelltu til að horfa á
Prinz tryggir Þjóðverjum
heimsmeistaratitlinn gegn
Brasilíu 2007

4 Birgit Prinz

Þegar Þjóðverjar rufu yfirburði Bandaríkjanna í knattspyrnu upp úr seinustu aldamótum var það að miklu leyti Birgit Prinz, bestu knattspyrnukonu allra tíma, að þakka. Stjórnuframherji Frankfurt sem skoraði alls 259 mörk í 227 leikjum, vann sex deildartitla, átta bikartitla og þrjá Evrópumeistaratitla. Það er þó frammi- staðan með landsliðinu sem hennar verður minnst fyrir. Með Þýskalandi vann hún tvo heimsmeistaratitla og fimm Evrópumeistaratitla. Eini titillinn sem vantaði í safnið var Ólympíugullíð. Þrisvar var hún valin besti leikmaður heims og átta sinnum besti leikmaður þýsku Bundesligunnar. Að öðrum ólöstuðum trónir Prinz á toppnum þegar kemur að knattspyrnu.

Smelltu til að horfa á
Ólympíugull og heimsmet í
Beijing 2008

3 Jelena Isinbajeva

Hin rússneska Isinbajeva er besta frjálssíþróttakona allra tíma. Hún keppir í stangarstökki og ferill hennar minnir um margt á hinn mikla Sergei Bubka. Yfirburðirnir voru slíkir að hún setti alls 30 heimsmet; 17 utanhúss og 13 innanhúss. Hún á ennþá utanhússmetið frá 2009, sem er 5,06 metrar. Hún tók fyrst þátt á Ólympíuleikum árið 2000 í Sydney 18 ára gömul. Íslendingar fylgdust vel með, þar sem Vala Flosadóttir og Þórey Edda Elísdóttir kepptu. Isinbajeva komst ekki í lokakeppnina þá en á næstu tvennum Ólympíuleikum vann hún gull og svo brons í London 2012. Ferill hennar er ein samfelld sigurganga sem skartar meðal annars þremur heimsmeistaratitlum utanhúss og fjórum innanhúss. Isinbajeva var fengin til þess að vera andlit næstu vetrarólympíuleika, sem haldnir verða í Sotsjí í Rússlandi.

Smelltu til að horfa á Úrslit
Wimbledon 1992. Eitt af
frægum einvígum Graf og
Monicu Seles

2 Steffi Graf

Tennis er ein af fáum íþróttagreinum þar sem konur njóta jafn mikilla eða jafnvel meiri vinsælda en karlar. Margar konur hafa orðið stórstjörnur í tennis en hin þýska Steffi Graf ber af. Graf vann alls 22 slemmur, það mesta á opna tímabilinu. Árið 1988 náði hún þeim ótrúlega áfanga að vinna allar slemmurnar (Wimbledon, opna ameríska, opna franska og opna ástralska) og Ólympíugull, afrek sem enginn annar tennisleikari hefur náð. Hún var efst á styrkleikalista tennissambandsins í rúm sjö ár, sem er met. Graf var átta sinnum valin tenniskona ársins frá 1987 til 1996 að undanskildum tveimur árum, 1991 og 1992, þegar hún átti við meiðsli og veikindi að stríða. Graf er gift einum af bestu tennisleikurum Bandaríkjanna, hinum grátgjarna Andre Agassi.

Smelltu til að horfa á
hina fullkomnu æfingu
á tvíslá, Montreal 1976

1 Nadia Comaneci

Besta íþróttakona allra tíma er fimleikakonan Nadia Comaneci. Hún komst barnung til metorða í heimalandi sínu Rúmeníu og vann sinn fyrsta landstitil níu ára gömul árið 1970. Þrettán ára vann hún Evrópumeistaratitla í flestum greinum. Á Ólympíuleikunum 1976 í Montreal vann hún þrjú gull, eitt silfur og eitt brons.....14 ára. Ekki var nóg með það heldur fékk hún einkunnina 10,0 á tvíslá; frammistaða hennar var álitin fullkomin, en þangað til hafði það ekki verið talið mögulegt. Í Moskvu fjórum árum seinna vann hún tvö gull og tvö silfur. En ferill fimleikakvenna er stuttur og aðeins tvítug hætti hún. Hún gerði tvær tilraunir til þess að flýja kommúnistaríki Ceausescu á níunda áratugnum og náði því rétt áður en járntjaldið féll. Rétt eins og Navratilova fékk hún bandarískt ríkisfang.

Vert að minnast á: Michelle Akers, Gail Devers, Shelly Ann Fraser-Pryce, Jackie Joyner-Kersey, Marta, Monica Seles, Barbora Spotakova, Serena Williams

Er í lagi að borða kanil?

LÍFSSTÍLL

Anna Rósa
Róbertsdóttir
grasalæknir

Ö

ll þekkjum við kanil, kryddið ævaforna sem lengi hefur verið í hávegum haft, einnig sem lækningajurt. Kanill er unninn úr innri berki kaniltrésins og á rætur sínar að rekja til Srí Lanka og Indlands, en eldra heiti Srí Lanka er Ceylon. Trén eru ræktuð víða en fæstir átta sig á því að til eru fleiri en ein tegund af kanil. Helstu tegundir eru:

- *Cinnamomum verum* (samheiti *C. zeylanicum*) – ceylon-kanill
- *Cinnamomum cassia* (samheiti *C. aromaticum*) – cassia eða kínverskur kanill
- *Cinnamomum burmannii* – indónesískur kanill
- *Cinnamomum loureiroi* – víetnamskur kanill

Ceylon–kanill er oft kallaður „true cinnamon“ á ensku eða hinn eini sanni kanill, en þar er vísað til latneska heitisins verum. Í Bretlandi og Ástralíu er ekki leyfilegt að selja kanil undir heitinu cinnamon nema þar sé á ferðinni ceylon–kanill, aðrar tegundir af kanil eru einfallega kallaðar cassia. Cassia–kanill er sú tegund sem er langalgengust í verslunum, bæði í Bandaríkjunum og Evrópu, en cassia–kanill er mikið ódýrari en ceylon–kanill, sem getur verið allt að þrefalt dýrari.

Ceylon– og cassia–kanill

Að ofan má sjá ceylon–kanil, sem auðvelt er að aðgreina frá cassia. Ceylon er marglagskiptur, ljósari og auðvelt að mylja með handafli. Cassia er ekki lagskiptur og ekki hægt að mylja með handafli.

Auðvelt er að greina tegundina af kanilstöngunum; ceylon–kanill er ljósari, marglagskiptur og auðvelt er að mylja stöngina með handafli. Cassia–kanilstangir eru hins vegar dekkri, ekki lagskiptar og það harðar að ekki er möguleiki að mylja þær með handafli.

En skiptir það einhverju máli hvaða tegund af kanil er notuð? Samkvæmt Matvælaöryggisstofnun Evrópu skiptir það tölverðu máli. Cassia–kanill inniheldur svokölluð kúmarínefni í tölverðu magni, en samkvæmt viðmiðum matvælaöryggisstofnunarinnar er þolanleg dagleg inntaka (TDI, tolerable daily intake) fyrir kúmarín 0,1 mg/kg líkamsþyngdar á dag. Þó er talið í lagi að innbyrða þrefalt þetta magn í 1-2 vikur án þess að það valdi skaða. Rannsóknir á einangruðu kúmaríni hafa sýnt að í stórum skömmtum getur það valdið blóðþynningu

og lifrarskaða og ýtt undir myndun krabbameinsfrumna. Cassia–kanill (og einnig indónesískur og víetnamskur kanil) inniheldur á bilinu 1.250-1.490 mg/kg af kúmaríni en ceylon–kanill inniheldur hins vegar lítið sem ekkert magn af kúmaríni. Vert er þó að taka fram að rannsóknir hafa einnig dregið í efa viðmið á þolanlegri daglegri inntöku á kúmaríni á þeim forsendum að um sé að ræða áhrif kúmaríns sem einangraðs efnis en ekki í neinum tengslum við önnur virk efni í jurtum sem mögulega gætu dregið úr eituráhrifum kúmaríns.

Viðvörðun frá Matvælastofnun

Í viðvörðun frá Matvælastofnun fyrir ári er neytendum bent á að nota cassia–kanil í hófi, sér í lagi fyrir börn. Stofnunin

LÆKNINGAMÁTTUR KANILS

Löng og mikil hefð er fyrir notkun bæði cassia- og ceylon-kanils til lækninga, en virknin er talin afar svipuð. Cassia-kanill er hefðbundið notaður til lækninga í Kína en ceylon-kanill á Vesturlöndum. Kanill hefur um aldir þótt góður gegn kvefpestum og flensum ásamt því að örva blóðrás og verma kaldar hendur og fætur. Hann er líka styrkjandi fyrir meltingarfærni og gagnlegur við uppþembu, vindgangi, ristilkrampa, ógleði og niðurgangi. Kanill getur einnig örvað tíðablæðingar og dregið úr tíða-verkjum. Í grasalækningum er sjaldnast unnið með

eina jurtt í einu heldur er nokkrum tegundum jurta blandað saman. Þetta á sérstaklega við um kanil því afar fátítt er að hann sé gefinn innvortis einn og sér í hefðbundnum grasalækningum. Í Kína er til dæmis hefð fyrir því að blanda kanil saman við engifer og lakkrísrot.

Kanill hefur komist í tísku síðustu árin og verið vinsælt rannsóknarefni hjá vísindamönnum. Oft á tíðum styðja þessar rannsóknir við hefðbundna notkun en fjölmargar rannsóknir hafa leitt í ljós eftirfarandi áhrif kanils.

brýnir einnig fyrir matvælaframleiðendum sem selja kanil og kanilvörur að nota ekki cassia-kanil heldur ceylon-kanil sem inniheldur lítið sem ekkert kúmarín. Greinarhöfundur ákvað að bregða sér í búðarferð til að athuga hvaða tegundir af kanil

Niðurstöður rannsókna

Bakteríu-, veiru- og sveppadrepani

- Lækkar blóðsykur
- Lækkar kólesteról
- Lækkar blóðþrýsting
- Andoxunaráhrif
- Bólagueyðandi
- Verndar lifur
- Hamlar vöxt krabbameinsfrumna

Flestar þessar rannsóknir hafa verið gerðar í tilraunaglögum eða á dýrum en ekki á mönnum. Þessi áhrif hafa verið rannsökuð bæði hjá cassia og ceylon kanil.

Varúð: Ekki er mælt með inntöku á kanil (hvorki cassia né ceylon) á meðgöngu. Kanil ætti ekki að nota í stórum skömmtum samfelld í langan tíma, sérstaklega ekki cassia-kanil.

væru í boði í íslenskum verslunum, en bæði kanilduft og kanilstangir voru skoðaðar frá nokkrum framleiðendum. Skemmst er frá því að segja að algengt var að framleiðendur tækju ekki einu sinni fram á umbúðum um hvaða kaniltegund var að ræða og athygli vakti einnig að það átti bæði við um hefðbundinn kanil og lífrænt vottaðan kanil. Í þeim fáu tilfellum þar sem þess var getið á umbúðum hvað tegund var um að ræða var í það yfirleitt cassia-kanill þótt einnig mætti finna ceylon-kanil. Þetta er auðvitað ekkert einsdæmi á Íslandi því eins og áður hefur komið fram er cassia-kanill langalgengasta tegundin á markaði bæði í Evrópu og Bandaríkjunum sökum þess hve ódýr hann er. Það verður þó að teljast móðgun við neytendur að ekki komi skýrt fram á umbúðum um hvaða

kaniltegund er að ræða en þess ber einnig að geta að margar netverslanir erlendis selja ceylon-kanil fyrir þá sem vilja einfaldlega fara þá leið að panta hann að utan.

Að velja hvar kona fæðir barn sitt

Heimildarmynd um heimafæðingar

KAROLINA FUND

Valið er heimildarmynd um heimafæðingar, kvenfrelsi og mannréttindi eftir Dögg Mósesdóttur. Myndin fjallar um fæðingar og mikilvægi þess að konur upplifi öryggi og hafi val þegar kemur að fæðingarstað og þar spila heimafæðingar stórt hlutverk.

*Hvers vegna ákvaðstu að gera kvikmynd um heimafæðingar?
Hver er forsagan?*

Fyrir tæpum tveimur árum valdi ég að fæða dóttur mína heima, sem endaði þó í bráðakeisara á Landspítalanum.

Þrátt fyrir að fæðingin hafi farið öðruvísi en ég átti von á var ég þakklát fyrir að hafa verið eins lengi heima og kostur var á en ég var líka mjög þakklát fyrir að hafa haft val um að fara upp á spítala og hafa aðgang að allri þjónustunni þar. Soffía Bæringsdóttir doula var með mér í fæðingunni og er mikil baráttukona fyrir réttindum kvenna í fæðingu. Hún benti mér á að það sárvantaði góða umfjöllun um heimafæðingar á Íslandi og spurði mig hvort að ég hefði ekki áhuga á að gera fræðslumynd um heimafæðingar. Mér fannst þetta mjög góð hugmynd, þar sem ég fann sjálf fyrir miklum ranghugmyndum í samfélaginu gagnvart heimafæðingum. Ég lærði leikstjórn í Barcelona og hafði loksins fengið sjálfs-

traust til að láta reyna á nokkur verkefni og starfa sjálfstætt eftir að hafa unnið nokkur ár sem klippari á sjónvarpsstöð. Mér fannst þetta verkefni auðframkvæmanlegt fyrir mig og hugsaði með mér að þetta væri verkefni sem ætti að vera áhugi fyrir, sérstaklega innan heilbrigðisgeirans og jafnvel hjá stjórnvöldum, og ætti því að vera auðvelt að fjármagna. Það var mikill misskilningur, þetta er í raun mjög illfjármagnanlegt verkefni þar sem Kvikmyndasjóður fjármagnar ekki fræðslufni og enginn áhugi var fyrir myndinni innan ráðuneytanna eða heilbrigðisgeirans.

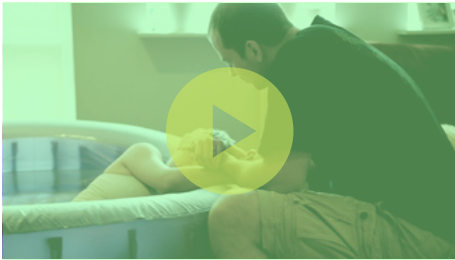
Ég komst alltaf betur og betur að því að heimafæðingar, eins sjálfsagðar og jákvæðar og mér fannst þær, eru umdeildar innan heilbrigðisgeirans og allt í einu áttaði ég mig á því að ég var með hápólitískt og eldfimt viðfangsefni í höndunum.

Oft lúta hagsmunir kvenna í fæðingu í lægra haldi fyrir pólitískum hagsmunum og mér fannst mikilvægt að skoða þetta sérstaklega í dag í ljósi lokunar fæðingarstaða víða um land í kjölfar niðurskurðarins.

Litla fræðslumyndin um heimafæðingar varð þar af leiðandi allt í einu að hápólitískri umfjöllun um stöðu kvenna og mannréttindi og kemur meira að segja dreifingu byggðar við því að fólk vill búa þar sem er góð heilbrigðisþjónusta.

Kynning frá Dögg

Kynningarmyndband sem Dögg útbjó fyrir verkefnið sitt

Hvernig fer maður að því að fjármagna kvikmynd á Íslandi í dag?

Jú, svona fyrir utan að nota Karolina Fund? Kvikmynda-sjóður Íslands hefur verið byrjunarreitur flestra kvikmynda-gerðarmanna með verkefni sín og það er mjög mikilvægt fyrir verkefni að fá þar fjárstuðning upp á frekari fjármögnun, til að mynda í aðra sjóði og sérstaklega þegar kemur að erlendum sjóðum þar sem hægt er að sækja í mikla fjármuni. Önnur leið er að gera myndir með styrkjum frá fyrirtækjum og ráðuneytum og vonast svo til að geta selt myndina sjónvarpsstöðvum. Nú er búið að skera niður til Kvikmynda-sjóðs, RÚV og hjá flestum ráðuneytum og mörg fyrirtæki í landinu hafa takmarkað fjármagn til styrkveitinga. Vinnuumhverfið er þar af leiðandi hrikalega erfitt og þess vegna eru hópfiármögnunarsíður eins og Karolina Fund svo kærkomnar.

Það er þó einn vandi sem hópfiármögnun sem þessi stendur frammi fyrir og það er að fólk er enn að læra á þær. Margir skilja ekki alveg ferlið, vilja fá reikning til að millfæra á í stað þess að velja sér upphæð á síðunni, vita ekki að verkefnið þarf að ná upphæðinni sem beðið er um innan ákveðins tímaramma. Fólk áttar sig oft ekki á því að það er

að tryggja sér eintak af vörunni með því að styðja verkefnið og allir fá þannig eitthvað til baka.

Ég er þó bjartsýn á að fólk sé að ná töku á þessu og að þetta verði hluti af einstaklingsframlagi okkar til samfélagsins, að styðja við þau verkefni sem skipta okkur máli, því að þannig getum við haft bein áhrif á samfélagið í kringum okkur og látið gott af okkur leiða. Það gefur okkur aukna vellíðan að leggja okkar að mörkum.

Hverju vonast þú til þess að ná fram með myndinni? Mun hún hafa áhrif? Ætlar þú að breyta heiminum?

Ég vonast til að myndin gefi ljósmæðrastéttinni og konum í fæðingu rödd og opni fyrir málefnalega umræðu um það

sem skiptir mestu máli þegar kemur að fæðingum. Ljósmæðrastéttin gegnir einhverju mikilvægasta hlutverki í okkar samfélagi og mér finnst að þær mættu hafa meira að segja innan heilbrigðiskerfisins. Ég vona að myndin hafi áhrif til góðs og veiti barnshafandi konum og fjölskyldum þeirra auðveldan aðgang að upplýstri umræðu um fæðingar og geri þær meðvitaðari um þá valkosti sem eru í boði þegar að kemur að fæðingunni. Við erum neytendur í heilbrigðiskerfinu og eigum að gera kröfur til þess sem slíkir. Ég veit það af eigin raun hversu mikilvægt það er að taka upplýsta ákvörðun

„Við erum neytendur í heilbrigðiskerfinu og eigum að gera kröfur til þess sem slíkir. Ég veit það af eigin raun hversu mikilvægt það er að taka upplýsta ákvörðun og vera vel undirbúin fyrir fæðinguna og ég veit að fæðingin gengur betur ef að konur eru öruggar og óhræddar.“

og vera vel undirbúin fyrir fæðinguna og ég veit að fæðingin gengur betur ef að konur eru öruggar og óhræddar. Ég vona líka að myndin opni fyrir umræðu innan heilbrigðisgeirans og hafi einhver jákvæð áhrif þar. Það verður að koma í ljós hvort svo verður.

Ég held að kvikmyndir geti breytt heiminum því að þær eru ekkert annað en opið samtal í gegnum myndrænt tungumál, eina tungumálið sem allir skilja, og ég trúí því að á meðan við tölum saman getum við náð saman.

Á hverjum degi snerta heimsforeldrar UNICEF líf barna um allan heim. Með mánaðarlegum framlögum gera þeir UNICEF kleift að bæta líf bágstaddra barna til frambúðar.

Má bjóða þér að taka þátt í þessu mikilvæga verkefni með okkur?

Kynntu þér málið á www.unicef.is

unicef

HTC One er tæki ársins 2013

Síminn sem sló í gegn í fyrra er fjölnota afþreyingartæki, með mögnuðum myndbandsmöguleikum

Ofarlega á listum sérfræðirita og vefsíðna um tækni, þegar rætt er um tækninýjungar ársins, er HTC One-síminn. Hann þykir standa öðrum tækjum framfar af einfaldri ástæðu; hann er millivegurinn sem erfitt er að feta þegar kemur að sínum. Hann er fallegur, með afburða skjá- og myndamöguleikum, og færir notendum mikla trausttilfinningu með vandaðri álumgjörð. Síminn seldist í milljónum eintaka um allan heim á árinu, mun meira en framleiðendur þjuggust við, en endanlegar sölutölur fyrir árið í heild liggja ekki fyrir frá framleiðanda ennþá. Desembermánuður er oft einn stærsti sölumánuður símtækja og því eru tölur fram að þeim mánuði ekki alltaf marktækar. Fram að desember var síminn þriðji söluhæsti síminn í heiminum, á eftir sínum frá Apple og Samsung, en mikill vöxtur einkendi sölu á tækinu allt árið, ekki síst vegna jákvæðrar umfjöllunar. **MH**

Að sigra leitarvélar og samfélagsmiðla

Tvær sögur af efnismarkaðssetningu

MARKAÐSMÁL

Jón Heiðar
Þorsteinsson

*Markaðssérfræðingur
hjá Advania. Hann á og
rekur ferðabloggið Stuck
in Iceland ásamt öðrum.*

Igrein sem birtist í Kjarnanum 12. desember var fjallað um aðferðafræði í markaðsmálum sem kallast efnismarkaðssetning. Nú er sagt frá því hvernig henni hefur verið beitt til að ná árangri á Google-leitarvélinni og á samfélagsmiðlum. Fjallað er um tvö ólík verkefni, ferðablogg og efnismarkaðssetningu fyrir upplýsingatækifyrirtækið Advania.

Advania miðlar fróðleik

Snemma árs 2012 mörkuðum við hjá Advania stefnu í vefmálum og notkun samfélagsmiðla. Markmiðið var að ná

samtali við markhópa fyrirtækisins með áhugaverðu efni. Við lögðum einnig áherslu á að nýta samfélagsmiðla til að auka notkun á vefnum advania.is. Við kortlögðum áhugasvið markhópanna og settum niður hvaða miðla ætti að nota til að ná til þeirra. Við njótum þess að hjá Advania á Íslandi starfa tæplega 600 sérfræðingar í upplýsingatækni og margir eru sannkölluð séné á sínu sviði. Miðpunkturinn hefur verið Advania-bloggið sem við settum af stað í apríl 2012. Þar skrifa starfsmenn Advania um allar hliðar upplýsingatækni. Nokkrum sinnum höfum við fengið gestabloggara til að skrifa og hefur það gefist vel. Við höfum aldrei lent í vandræðum með efni enda vantar ekki umræðuefnin í upplýsingatækni.

Miðvikudagar eru blogg dagar

Við höfum það fyrir reglu að gefa út nýja færslu á hverjum miðvikudegi og deilum því á samfélagsmiðlum. Við tökum þó jóla- og sumarfrí eins og vera ber. Advania er með tvær síður á Facebook, önnur er ætluð fagfólki í upplýsingatækni, viðskiptavinum á fyrirtækjamarkaði og fjölmiðlum. Hin er fyrir almenna neytendur. Við notum einnig LinkedIn, Google+, Twitter og Youtube. Við nýtum Youtube mikið og birtum þar efni frá ráðstefnum og morgunverðarfundum, fræðandi myndbönd um lausnirnar okkar og svipmyndir úr starfsemi.

„Markmiðið er að gefa erlendum ferðamönnum nýstárlegt sjónarhorn á Ísland. Við segjum frá stöðum sem ferðamenn vita yfirleitt ekki um og fjöllum um íslenska menningu og sögu.“

Tækni blogg sem tíundi hver landsmaður hefur lesið

Fjölmiðlar fjalla öðru hverju um blogg færslurnar en þeir hafa mikinn áhuga á því þegar sérfræðingar okkar gefa góð ráð við tölvunotkun og þegar fjallað er um heit mál í umræðunni hverju sinni. Einnig gefur það góða raun að samtengja blogg færslur og morgunverðarfundina okkar. Um 40 þúsund manns hafa lesið bloggið frá því að það hóf göngu sína í apríl 2012. Þessir notendur verja meiri tíma

á vefnum og skoða fleiri síður en aðrir sem nota Advania. is. Notendum sem koma inn á vef Advania í gegnum leit á Google hefur fjölgað um 21% síðan við byrjuðum að blogga. Einnig hefur umferð inn á vefinn okkar frá samfélagsmiðlum aukist mikið. Þetta á sérstaklega við umferð frá LinkedIn og farsímaútgáfu Facebook.

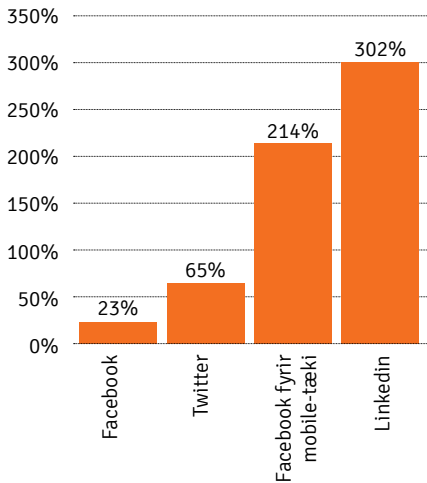
Við erum bara rétt að byrja

Það er mikil þörf fyrir upplýsta umræðu og þekkingarmiðlun á sviði upplýsingatækni á íslensku. Advania bloggið og útgáfa myndbanda á Youtube hefur reynst góð viðbót við

morgunverðarfundum og ráðstefnuhald. Við hjá Advania höldum ótrauð áfram á þessari braut og hlökkum til að kynna nýjungar á þessu sviði á árinu 2014.

Aukning á heimsóknnum frá samfélagsmiðlum

á vef Advania milli ára 2012 og 2013

Ferðabloggið Stuck in Iceland

Ferðabloggvefurinn Stuck in Iceland sem höfundur rekur með Sigurði Fjalari Jónssyni, markaðs- og vefstjóra Iðunnar fræðsluseturs, er frístundaverkefni. Markmiðið er að gefa erlendum ferðamönnum nýstárlegt sjónarhorn á Ísland. Við segjum frá stöðum sem ferðamenn vita yfirleitt ekki um og fjöllum um íslenska menningu og sögu. Við höfum báðir áhuga á ferðalögum um Ísland og ástriðu fyrir markaðssetningu á netinu. Okkur langaði að sannreyna að hægt væri að nota „heimatilbúið“ efni til að ná árangri á Google-leitarvélinni og á samfélagsmiðlum þrátt fyrir mikla samkeppni.

Nota vefinn til að skipuleggja ferðalög

Það hefur komið okkur ánægjulega á óvart að vefurinn er mikið notaður af ferðamönnum til að skipuleggja ferðir um landið. Stundum hafa þeir samband og vilja að við verjum tíma með þeim eða veitum þeim leiðsögn. Öðru hvoru leggja

gestabloggarar til efni en uppistaðan af greinunum á Stuck in Iceland er greinar og myndir frá okkur sjálfum.

Virkir á fjölda samfélagsmiðla

Við byrjuðum að birta greinar í september 2012 og bjuggum til Facebook-síðu og settum upp aðganga á Twitter, Pinterest, LinkedIn, Reddit og Google+. Við notum Google Analytics-vefmælingarkerfið til að fylgjast með vefumferð.

Lærdómur af þessum tveimur verkefnum

Nokkrir punktar

- Það þarf að búa til mikið af góðu efni sem lesendur vilja deila
- Það er mikið unnið ef samstarfsmenn eru áhugasamir um að leggja til efni
- Vefur fyrirtækisins á að vera miðpunktur í allri markaðssetningu á netinu
- Efnismarkaðssetning krefst úthalds
- Notendur sem koma inn á Google-leitarvélina eru áhugasamari um efni og þjónustu en aðrir
- Til lengri tíma dregur efnismarkaðssetning úr þörfinni fyrir kaup á auglýsingum
- Mikilvægt er að fylgjast grannt með árangri
- Skýr sýn á tilgang efnismarkaðssetningar er lykill að árangri

Ekki króna í auglýsingar

Á þessum tíma höfum birt rúmlega 80 greinar og vefurinn hefur verið heimsóttur rúmlega 32 þúsund sinnum. Fjórðungur notenda finnur vefinn í gegnum Google-leit og annar fjórðungur kemur í gegnum Facebook. Einnig hefur töluvert af umferð komið frá Reddit. Minna af umferð kemur frá samfélagsvefjunum LinkedIn, Twitter og Pinterest. Eftir nokkra mánuði komst vefurinn í topp fimm í leitarniðurstöðum á Google fyrir frasann „Iceland Travel Blog“. Rétt er að geta þess að við höfum aldrei auglýst vefinn en öðru hvoru hafa fjölmiðlar fjallað um greinar frá erlendum gestabloggurum.

Frá Google kemur besta umferðin

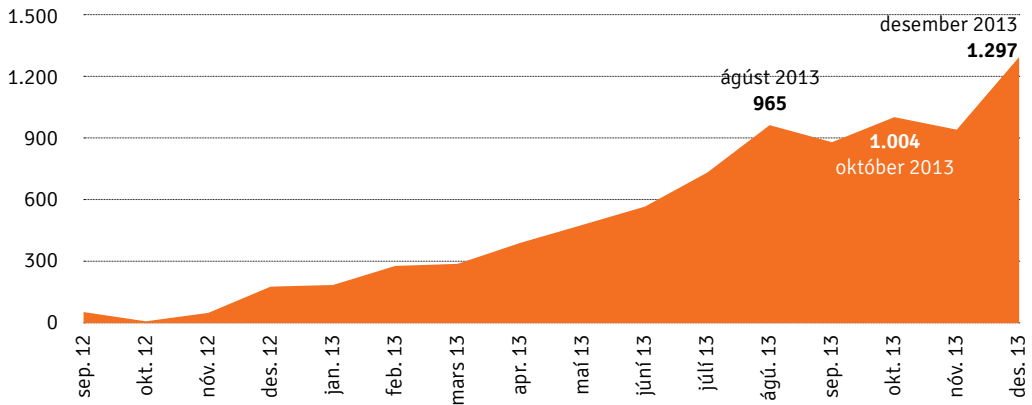
Eftir því sem bætist í greinasafnið fjölgar þeim stöðugt sem koma inn á vefinn í gegnum Google-leitarvélina. Núna finna um 300 notendur greinar á Stuck in Iceland í hverri viku í gegnum leitina hjá Google. Þeir verja meiri tíma á vefnum og lesa fleiri greinar en aðrir notendur. Þetta er fólk sem er gjarnan að skipuleggja ferðalag um landið og hefur því mikinn áhuga á greinum eins og þeim sem við birtum á Stuck in Iceland.

Google+ kemur sterkt inn

Það er áhugavert að sjá hvernig Google+ samfélagsvefurinn virkar fyrir vef eins og okkar. Á Google+ er mikill fjöldi

Þróun heimsóknafjölda á Stuck in Iceland frá leitarvélum

Frá október 2012 þar til í desember 2013

netsamfélaga (e. communities). Það gefst vel að dreifa flottum landslagsmyndum frá Íslandi og vísunum í áhuga-verðar blogg færslur á netsamfélögum helguðum Íslandi, ljósmyndum og náttúruundrum heimsins. Notendur þar hafa verið duglegir að plúsa við efni frá Stuck in Iceland, en Google ýtir slíku efni ofar í leitarniðurstöðum. Við vonum að vefurinn sé orðinn skemmtilegur vettvangur sem íslensk fyrirtæki í ferðaþjónustu geti nýtt sér til að kynna nýstárlega þjónustu og spennandi áfangastaði.

Nýr tíðarandi

Dóri DNA skrifar um árið 2013 og hinn breytta tíðaranda sem
öskrar á okkur

Á einhverjum tím punkti hefði ég talið að söngvarinn Bono væri einn frægasti og dáðasti maður í heimi. Hann eyddi áramótunum í Reykjavík. Út úr því komu nokkrar sjálfsmyndir sem voru teknar niðri í bæ. Svona álíka margar og Steindi Jr. þarf að taka með fólki þegar hann fer út í Sorpu. Hins vegar voru hér tveir hæfileikagrannir lúðar í Smáralind á sunnudaginn og ungt fólk hélt að selfie-dómsdagurinn væri runninn upp.

Þetta er tíðarandinn að öskra til okkar að nú séu tímarnir breyttir. Geggjuð byrjun á árinu. Auðvitað er tíðarandinn að breytast. Það breyttist ógurlega margt árið 2013. Öllum er drullusama um sjávarútveginn og Decode og álver og sæstreng til Bretlands. Nú snýst þetta um Plain Vanilla. Gæja í nettum jakkafötum að gera tölvuspil fyrir snjallsíma og hanga í San Francisco.

Alþjóðlegu við

Við erum orðin svo alþjóðleg. Hér er allt troðfullt af útlenskum ferðamönnum og öllum er alveg sama. Opna ekki einu sinni matvöruverslun yfir hátíðirnar eða skafa stéttina á Gullfoss og Geysi. Kannski tengist það staðreyndinni að utanríkisráðherra kann hvorki að bera fram Kasakstan, né benda á það á landakorti. Á meðan Össur og Jón Baldvin skrifuðu færsluna um Kasakstan á Wikipediu. Ég vona svo innilega að við tökum upp gjaldtöku á ferðamannastöðum sem fyrst, bara svo hægt sé að bjóða ferðamönnum viðeigandi aðbúnað og þjónustu.

„Allar sjoppur á höfuðborgarsvæðinu selja nú kannabistengdan varning og vatnslón í hauskúpuformi eru til sölu við útganginn á Hagkaupum bæði í Smáralind og á Eiðistorgi.“

Sakleysið er hægt og bitandi að hverfa. Allar sjoppur á höfuðborgarsvæðinu selja nú kannabistengdan varning og vatnslón í hauskúpuformi eru til sölu við útganginn á Hagkaupum bæði í Smáralind og á Eiðistorgi. Börn og unglingar stela öllu afþreyingarefni sem þau hafa áhuga á og lögreglan skaut mann til bana í fyrsta skipti á árinu. Samfélaginu virtist nákvæmlega sama hvort það hafi verið nauðsynlegt eða ekki. En hins vegar vildu allir vita; með hvers konar byssu banaði lögreglan manninum, gæti verið að þetta séu eins byssur og hægt er að velja í Call of Duty?

Sjálfsmyndir sjálfhverfra

Sjálfhverfa kynslóðin tók svo ógeðslega mikið af sjálfsmyndum á árinu og hélt meira að segja úti eigin hraðfréttatíma í Ríkissjónvarpinu, þar sem gamli góði eineltis-húmorinn úr Verslunarskólanum hlaut loks ríkisvottun. Hvað get ég sagt? Ég er bara lítill og nettur og fíla Gísla Rúnar og Eddu Björgvins og mögulega vandaðan fréttáflutning af erlendum fréttum og ætti því bara að þegja.

Áramótaskaupið hefur glatað öllum tengslum við sína karnivalísku fyrirmynd. Við erum hætt að nota þessar mínútur til að gera grín að valdhöfum í samfélaginu. Og viljum heldur hafa bara einn góðan grínþátt, eins og alla hina

daga ársins, og gerum grín að fólkinu í landinu í staðinn. Með lágmarkskvenkvóta – auðvitað, eins og allt, alltaf, alls staðar.

Gillzenegger sneri aftur úr útleið sinni á árinu við dynjandi lófatak. Sjónvarpsþættir hans um lífsleikni verða svo sýndir í kvikmyndahúsum á fyrsta ársfjórðungi. Loksins,

„Svo rekur landið alltaf fjær Evrópu. En við erum ekki að reka til helvítis, þvert á móti.“

loksins, segi ég. Enda eru allir búnir að gleyma því hvernig á að tala við blökkumann, koma fram við prinsessu eða stinga upp í femínista.

Á árinu dóu hugsjónir

Flugvöllurinn er á förum, hvernig sem horft er á dæmið, og Jón Gnarr líka. Eftir stendur fólk með sömu hugsjón undir nýju nafni. Stjórnmalaskýrendur kalla lista þess veikan. Líklegast af því að hann inniheldur ekki neinn pólitískan þungavigtarmann sem er lunkinn við að þrífa blóð af höndum sínum. En ég hvet fólk til að skoða listann. Þarna er skynugt og klárt fólk sem á það sameiginlegt að elska Reykjavík. Þar á meðal er konan mín og hún er algjört æði.

Á árinu dóu hugsjónir. Næstum allar. Við erum hætt að fara á íslenskar myndir í bíó. Leggjum Þjóðleikhúsið að jöfnu við fæðingardeild í Vestmannaeyjum. Grátum aura og krónur sem ganga til myndlistarmanna og rithöfunda, skerum undan Kvikmyndasjóði. Afhöfðum Ríkisútvarpið, klippum á þróunaraðstoð. En á sama tíma dælum við peningum í iðnað sem við vitum að er illa rekinn, höldum leyndófundu með útgerðinni og görgum á umhverfissinna að náttúruvernd sé allt of dýrt apparat. Hvað var þetta aftur kallað um árið, fépynd eða blackmail?

Við erum heldur ekki hætt að hugsa um hrunið. Erum eiginlega bara rétt að byrja á því núna.

Svo rekur landið alltaf fjær Evrópu. En við erum ekki að reka til helvítis, þvert á móti. Við erum á leiðinni til Bandaríkjanna og þaðan til Kína og Rússlands. Svo hugsanlega, ef það verður eitthvað bensín eftir, förum við til andskotans.

Samkeppnishæfni íslensk iðnaðar

Svana Helen Björnsdóttir, formaður Samtaka iðnaðarins, fer yfir stöðu íslensks iðnaðar

Nú í ársbyrjun 2014 eru 20 ár liðin frá því að Íslendingar gerðust aðilar að Evrópska efnahagssvæðinu (EES). Um er að ræða sameiginlegt markaðssvæði 31 Evrópuríkis sem komið var á með hinum svonefnda EES-samningi hinn 1. janúar 1994.

Aðgangur Íslands að innri markaði Evrópu hefur haft afar mikla þýðingu, bæði fyrir fólk og fyrirtæki. Sem dæmi um breytinguna má nefna að Íslendingar þurftu landvistar- og atvinnuleyfi utan Norðurlandanna hvort sem þeir leituðu utan til vinnu eða náms. Stundum fengust þessi leyfi ekki. Nú þykir Íslendingum það sjálfsagt að

flytja til annarra Evrópulanda vegna náms eða vinnu um lengri eða skemmri tíma. Með EES-samningnum voru Íslendingum tryggð frjáls vöru- og þjónustuviðskipti, frjálsir fjármagnsflutningar, sameiginlegur vinnumarkaður og þar með frjálsir fólksflutningar. Oft er vísað til þessara þátta sem hins svokallaða fjórfrelsis.

„Sem dæmi um ófrelsið sem hér ríkti var að útflutningur sjávarafurða var háður leyfum ríkisins.“

Fyrir daga EES-samningsins höfðu menn einkaumboð á Íslandi fyrir ýmsar vörur, sem þýddi í mörgum tilvikum að einokun ríkti með einstakar vöruhegundir. Með EES-samningnum voru í fyrsta sinn innleiddar

samkeppnisreglur sem veita neytendum nokkra vernd gegn einokunartilburðum. Sem dæmi um ófrelsið sem hér ríkti var að útflutningur sjávarafurða var háður leyfum ríkisins og var ekki að því hlaupið að fá slík leyfi. Þetta var lagfært stuttu áður en samningurinn gekk í gildi. Afleiðingar þessa liggja m.a. í því að Íslendingar höfðu litla reynslu af frjálsum alþjóðlegum viðskiptum sem geta verið mjög ábatasöm. Líklega gætir afleiðinganna ennþá. Með hinum nýju gjaldeyrishöftum eru alþjóðleg viðskipti með þátttöku aðila á Íslandi orðin afar erfið og dæmi eru um fyrirtæki á þessu sviði sem hafa neyðst til að flytja starfsemi sína úr landi.

Samtök iðnaðarins 20 ára

Það er engin tilviljun að Samtök iðnaðarins á Íslandi tóku til starfa nákvæmlega sama dag og EES-samningurinn tók gildi. Stofnun samtakanna tók reyndar talsverðan tíma og krafðist vandaðs undirbúnings og mikillar faglegrar vinnu. Leysa þurfti ýmis erfið þrætumál og leggja varð minni hagsmuni og sérhagsmuni til hliðar. Það voru hinir stóru og sameiginlegu hagsmunir sem réðu því að það tókst að mynda stærstu samtök fyrirtækja á Íslandi.

Með stofnun Samtaka iðnaðarins skapaði íslenskur iðnaður sér sameiginlegan vettvang til að vinna að hagsmunamálum iðnaðarins og um leið sköpuðu fyrirtækin innan samtakanna sér stöðu sem samræmdist mikilvægi framlags þeirra til þjóðarbúsins. Menn töldu þá sem nú mikilvægt að snúa bökum saman í sókn á opna alþjóðlega markaði. Enn fremur töldu menn samtakamáttinn mikilvægan gagnvart innlendum stjórnvöldum, afl til að styrkja stöðu iðnaðarins andspænis hagstjórninni innanlands. Eitt af þeim málum sem heitast brunnu á stjórnendum fyrirtækja þá var sveiflujöfnun í íslensku efnahagslífi, þannig að gera mætti áreiðanlegri rekstraráætlanir. Eins og vel er þekkt hefur enn ekki tekist að jafna efnahagssveiflur á Íslandi. Þar til það tekst búa íslensk fyrirtæki við lakari rekstrarskilyrði en samkeppnisaðilar þeirra erlendis, sem kemur fram í lakari lífskjörum.

Innri markaður ESB

Víkjum nú aftur að Evrópska efnahagssvæðinu. Aðild að EES eiga öll 28 aðildarríki Evrópusambandsins, sambandið sjálft og þrjú aðildarríki Fríverslunarsamtaka Evrópu (EFTA). Sviss er eina EFTA-ríkið sem stendur utan EES þar sem aðild að samningnum var hafnað í þjóðaratkvæðagreiðslu þar í landi.

EES-samningurinn veitir EFTA-ríkjunum Íslandi, Liechtenstein og Noregi aðgang að innri markaði Evrópusambandsins án þess að þau þurfi að gerast fullir meðlimir í sambandinu. Fjórfrélsið svokallaða gildir á öllu svæðinu. Að auki kveður EES-samningurinn á um samvinnu EES-ríkjanna

á sviði félagsmála, jafnréttismála, neytendamála, umhverfismála, menntamála, vísinda og tæknimála – svo dæmi séu tekin.

Samkeppnisstaða Íslands

Nú í ársbyrjun 2014 er brýnt að koma auga á og nýta tækifæri til atvinnuuppbyggingar, nýsköpunar, verðmætasköpunar og aukinnar framleiðni – í hvaða atvinnugrein sem er. Fyrirtæki landsins og það fólk sem þar starfar eru hinir eiginlegu skaparar verðmætanna sem lífskjör þjóðarinnar byggja á. Annað eru afleiddar stærðir. Þó er til lítils að framleiða verðmæti ef ekki er hægt að koma þeim í verð á markaði. Þess vegna skiptir aðgangur að innri markaði Evrópu höfuðmáli fyrir lífskjör Íslendinga.

Evrópusambandið er í mikilli þróun og um leið er EES-samningurinn að úreldast smátt og smátt. Gott dæmi um það er fríverslunarsamningur ESB við Bandaríkin, sem Íslendingar munu ekki eiga aðild að. Við sem á Íslandi búum þurfum ekki aðeins að verjast heldur jafnframt að sækja fram og ná að nýta tækifærin sem bjóðast í hinni hörðu alþjóðlegu samkeppni, meðal annars um fólk og fyrirtæki. Lífskjör okkar í framtíðinni byggjast á því að við stöndum okkur í þessari miklu samkeppni.

Til mikils að vinna

Það voru mistök að slíta aðildarviðræðunum við ESB, sem geta orðið þjóðinni dýrkeypt. Það hefði átt að leiða þær til lykta og fyrir því eru margar góðar ástæður. Sú fyrsta er að málið er og verður þrætuepli þar til úr því fæst skoríð hver vilji þjóðarinnar er með atkvæðagreiðslu um samning sem liggur fyrir. Önnur ástæða er sú að okkur er einfaldlega hollt að rýna okkur til gagns þær kröfur sem ESB-ríkin gera til sambandsríkja sinna um góða hagstjórn. Á því byggir stöðugleikinn sem fyrirtækin innan Samtaka iðnaðarins hafa barist fyrir í 20 ár. Sannarlega er til mikils að vinna ef við getum bætt okkur í því efni. Ekki er víst að EES-samningurinn reynist það bjarg sem Íslendingar þurfa

að byggja á til að tryggja aðgang að innri markaði Evrópu. Bregðist hann verður samningsstaða okkar mun verri en nú er. Lífskjör munu snarversna og frelsi landsmanna meðal þjóða stórskerðast. Því þarf ríkisstjórnin að breyta stefnu sinni gagnvart ESB-umsókninni og hefja aðildarviðræðurnar á ný. Að þeim loknum getur þjóðin tekið afstöðu í einu afdrifaríkasta hagsmunamáli sínu.

UM HÖFUNDINN

Svana Helen Björnsdóttir

formaður Samtaka iðnaðarins

f Facebook

STÍGUR HELGASON

Þessi fyrrisögn er næstum því jafnlöng og þessi grein. <http://visir.is/latum-ekki-logfraedilega-hafvillu-bera-okkur-fra-strondum-rettarríkisins/article/2014140109320>

Miðvikudagurinn 8. janúar

ÞORVALDUR SIGURJÓNSSON

Orð í tíma töluð. Rétt er rétt og rangt er og verður alltaf rangt. Sama hvað eftiráspekingar blögga oft í villu og svíma og viðleitni til

sögufélunar

Miðvikudagurinn 8. janúar

ANDRÉS JÓNSSON

21. öldin er á leið að verða öld stórfyrirtækjanna. Nema við segjum stopp.

Miðvikudagurinn 8. janúar

ANNA LILJA SIGURVINSDÓTTIR

Elsku David Bowie á afmæli í dag en það eru aðeins 4 dagar milli afmælisdaga okkar. Hann á sérstakan sess í mínu lífi en faðir minn var mikill aðdáandi þegar ég var barn- mitt fyrsta orð var BOWIE.

Miðvikudagurinn 8. janúar

ARNAR EGGERT THORODDSEN

Það er kostulegt að lesa suma dómama hérna. Debut með Björk og Spirit of Eden með Talk Talk -- ein stjarna! O.s.frv...

Miðvikudagurinn 8. janúar

Twitter

MARGRÉT GÍSLADÓTTIR @margretgis

3x fleiri sóttu athafnir hjá @Pontifex en hjá Benedikt XVI, ætli gömlu jálkarnir nái skilaboðunum og leggi úrelt gildi á hilluna?

#Hopeful

Mánudagurinn 6. janúar

MARGRÉT ERLA MAACK @mökkilitli

Jólahringur: Viðsnúinn sólarhringur í jólafrí. Þriðjudagurinn 7. janúar

GÍSLI MARTEINN BALDURSSON

@gislimarteinn

Engin miðborg í heiminum er með jafn mörg bílastæði pr. starf og Reykjavík. Sá sem kvartar undan bílastæðaskorti, veit ekkert um borgir.

Þriðjudagurinn 7. janúar

MAGNÚS RAGNARSSON @magnusragnars

Bjórframleiðendur þurfa að farga þeim jólabjör sem ekki selst áður en sölutímabili jólabjör lykúr. ÁTVR setur reglur um sölutímabilið. WHY!

Miðvikudagurinn 8. janúar

KJARTAN HREINN NJÁLSSON @kjartanhn

"Látum ekki lögfræðilega hafvillu bera okkur frá ströndum réttarríkisins" - Rólegur Sigurður. <http://goo.gl/nzFK28>

Miðvikudagurinn 8. janúar